

ТЯИВУИИ

Ornament je zločin. (Adolf Loos)

Študenti na spolzkih tleh

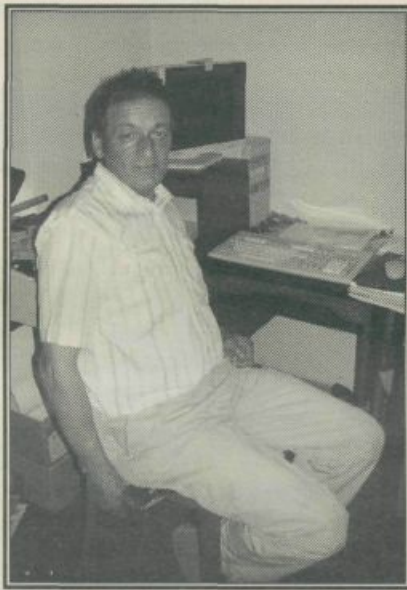
Vrnimo koncerte na ulice Kranja Š Škisi in Sasi v ljubezenskem objemu
Š Praznenje študentskih žepov Š Metamorfoza Podarim v Dobim Š Divji zahod
Vzhodne Bosne Š Maribor je radoveden Š Zgaga in čaga Š Troy Necking še vedno
na sledi Hektorju Š Fenoli nad Borovnico

V prejšnji številki Tribune napovedane štiri rock koncerte na gradu Khislstein je - na veliko ogorčenje obiskovalcev in organizatorja - svet KS Kranj Center prepovedal.

Le teden dni pred pričetkom prireditve *Teden mladih 98* je Klub študentov Kranj prejel dopis mestne občine Kranj, v katerem je župan Gros sporočil, da s strani mestne občine Kranj ne obstajajo nikakršni zadržki v zvezi z izvedbo prireditve in da že sam odziv obiskovalcev kaže na to, da je *Teden mladih* pomemben in zaželen dogodek v Kranju. Za izvedbo pa so vseeno zahtevali soglasje KS Kranj Center, kjer je stvar dobila nove razsežnosti. Svet KS Kranj Center je, kot je povedal Franc Benedik, na osnovi številnih pritožb krajanov prepovedal izvedbo koncertov na gradu Khislstein. Pozanimali smo se, za kakšne pritožbe je šlo, in izvedeli, da je na Upravno enoto

v zadnjih štirih letih, odkar poteka *Teden mladih*, prispela le ena pritožba, ki jo je podal sam predsednik KS g. Benedik, saj se ni strinjal z odločitvijo KŠK, da prestavijo

Predsednik KS Kranj Center Franc Benedik se - zaenkrat - trdno drži svojega stolčka (foto Minka Kahrič)

rock koncert z gradu Khislstein (lokacije, ki je zdaj sporna) na Glavni trg. Na KS Kranj Center nimajo številnih pisnih pritožb krajanov (pokazali so nam le eno), pač je odločitev sveta KS po besedah g. Benedika temeljila na osnovi ustnih pritožb krajanov.

Zadnji zbor krajanov KS Kranj Center je bil sklican pred več kot enim letom. Benedik trdi, da so bile prav tam podane ustne pritožbe, na osnovi katerih je bila izdana prepoved izvedbe koncertov. Zapisnik tega zbora je medijem nedosegljiv. Krajan KS Kranj Center pa so ogorčeni, ker se vsi omenjeni dogodki odvijajo mimo njih in še niso dobili prave priložnosti, da izrazijo svoje mnenje.

Slabo utemeljena prepoved izvedbe rock koncertov je tako sprožila novo akcijo *Mulce z ul'ce*, ki se je začela odvijati le nekaj dni pred začetkom *Tedna mladih*. Organizator akcije in predstavnik Kluba študentov Kranj Jakob Klofutar nam je

povedal, da želijo s to akcijo vsem prebivalcem mesta Kranj in drugim obiskovalcem prireditve *Teden mladih 98* ponuditi možnost, da sami pokažejo nestrinjanje s trenutnim stanjem v Kranju in pomagajo pri oživiljanju starega mestnega jedra. V okviru akcije so izdelali dopisnice, naslovljene na *Upravno enoto Kranj*, s katerimi so omogočili, da ljudje sami, s svojim podpisom, izrazijo nestrinjanje s prepovedjo rock koncertov. Po podatkih krajske enote Pošte Slovenije je na Upravno enoto do danes prispelo več kot 5.000 dopisnic s pritožbo.

Ljubitelji rock koncertov oziroma koncertov "težke" glasbe, kot jih imenuje Benedik, lahko podprete prizadevanja organizatorja in podpišete dopisnice s pritožbo ter nosite brezplačne priponke z znakom *Teden mladih 99* ter s tem prispevate k temu, da bodo prihodnje leto koncerti izvedeni v neokrnjeni obliki.

Minka Kahrič

Tosezonska vladajoča študentska koalicija (ŠKIS /Študentski klubi iz Slovenije/ in Neodvisni) je zaradi nesoglasja glede reforme ŠOU pred kratkim razpadla, zato je ŠKIS v koalicijo povabil dovčerajšno opozicijo - skupino SAS (*Samostojna akademska skupina*). Slednja je, kot smo izvedeli iz dobro obveščanih virov, za svoje sodelovanje ŠKIS-u postavila pogoj: 30 milijonov SIT sredstev za ustanovitev svoje centralne baze - sasovskega Kluba ljubljanskih študentov.

Tako ustvarjena nova koalicija je na prvi izredni seji najprej razrešila vodstvo parlamenta (Neodvisnega Tonya Mlakarja je zamenjal Sasovec Andrej C. Rant), na drugi pa še pet ministrov iz vrst Neodvisnih ter pred kratkim izvoljenega direktorja Matjaža Pečovnika. Obe seji sta bili - po sklepu razsodišča ŠOU - nelegitimni, saj sta bili sklicani "mimo" pravilnika, vendar pa naj bi bila sama "pobuda" in nova koalicija legitimni, zato naj bi se zadeva (po predpisani proceduri!) razrešila že ta teden. "Niti najmanj nam ne gre za stolčke," pravi predsednik tako prve kot

Vladajoči škisi zamenjali partnerja

druge študentske vlade Jože Bajuk: "Hočemo samo spremeniti upravljivo, potrošniško strukturo ŠOU-a in ob izbiri, ali to storiti z materialističnimi Neodvisnimi ali z idealistično naravnanimi Sasovci, so mi slednji vsekakor boljše opcija." Na vprašanje, če se ne boji, da bo ŠKIS v doglednem času - že zaradi samega sistema organiziranosti SAS-a -

Jože Bajuk, vodja poslanske skupine ŠKIS: "Hočemo samo spremeniti upravljivo, potrošniško strukturo ŠOU-a." (foto Jaka Elikan)

popolnoma prešel pod vpliv slednjih, pa je Bajuk odgovoril: "Če bomo uvideli, da stvar ne gre, se bomo umaknili. Vendar: študentski klubi po Sloveniji so in bodo. Naša moč je številčnost."

Novonastali koaliciji je tako v interesu (vsaj zaenkrat) vse kaj drugega, kot pa borba za denar, kar lepo dokazuje že ena sama javna skrivnost: govori se namreč o "skromni" vsoti treh do štirih milijonov SIT, ki naj bi jo, v primeru razrešitve, moral ŠOU izplačati sedanjemu direktorju. Glede odgovornosti za to so mnjenja med Škisi in Sasovci deljena: prvi se sklicujejo na kolektivno odgovornost in iz nje izhajajoče posledice, drugi pa direktorju očitajo toliko nepravilnosti, da pač zanje o kakršnikoli odpravnini sploh ni govora. "Študentska politika je zelo dnevna in dvoična," komentira celotno zadevo direktor ŠOU Matjaž Pečovnik: "Že sam način, na katerega so me izvolili in način, na katerega me rušijo, kaže na žodgovornost poslancev ... in poslanci bi morali, pa četudi bi šlo za 1.000 SIT ali še manj, prej trikrat premisliti, saj je to navsezadnje denar študentov in ni, da

bi ga kar tako metali iz hiše."

Vajeti v ŠOU torej daljnoročno prevzemata dve specifično organizirani skupini, njuni vplivi pa se sedaj prenašajo tudi na strokovne službe, ki so bile doslej vsaj kolikor toliko izvzete iz političnega dogajanja. Zgodba zase pa bo zagotovo koalicijsko že obljubljeno omejevanje svobodnega delovanja študentskih medijev.

Matjaž Pečovnik, direktor ŠOU: "Poslanci bi morali, pa četudi bi šlo za 1.000 SIT ali še manj, prej trikrat premisliti, saj je to navsezadnje denar študentov." (foto Jaka Elikan)

Tribuna
edini pravi tudiistični časopis

številka 4, letnik XLVIII
ob ugodnih vremenskih razmerah se pojavlja na vsakih 14 dni
izdaja ŠOU v Ljubljani
Kersnikova 4, Ljubljana
urejuje in odgovarja Danijel Vončina
tel.: (061) 131 7010, int. 233, 249; fax: 319 448,
emajl: tribuna@sou.uni-lj.si

oblika: K.reG@
tiska Delo TČR, Dunajska 5, Ljubljana
cena: 149 enot
Naročniki imajo 10% popust, naročniki študentje 20%; naročnina velja do pisnega preklica.

Po mnenju ministrstva za kulturo št.415-96/98 z dne 23.4.1998 se časopis TRIBUNA uvršča med publikacije, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov. Vse pravice pridržane.

Cena študija na ljubljanski univerzi

"Sam sem imel za časa študija na Filozofski fakulteti vse zastonj", je o novem ceniku, ki je vzdignil val nezadovoljstva med študenti, povedal dekan Filozofske fakultete prof.dr. Ludvik Horvat, "vse izpite sem opravil v roku in diplomiral z odliko." Dodati pa je potrebno ne le to, da je iluzorno pričakovati od študentov, da bi nosili domov same desetke, pač pa - če bi bili vsi študentje taki kot profesor Horvat -, da tudi fakultete ne bi imela kaj dosti koristi od tega. Pod nosom bi se morale obrisati za vse šolnine, ki jih morajo plačevati izredni študentje zaradi premalo doseženih točk na maturi, za ves denar, ki ga dobijo za evidenčne vpise zaradi neizpolnjevanja pogojev za vpis v višji letnik in za tisto, kar plačujejo takoimenovani študentje-občani, ki so iz različnih razlogov prekinili študij, pa ga zdaj želijo nadaljevati. Poskusi sprejetja novih cenikov na Filozofski fakulteti, pa tudi drugod, kažejo na to, da bodo le pridni študentje lahko brezplačno študirali, medtem ko bodo slabši morali - predvsem z denarjem - plačevati za svoje neuspehe.

Začelo se je maja lani, ko je Upravni odbor Filozofske fakultete sprejel nov cenik, po katerem so morali absolventje, ki jim je potekel status, plačevati okoli petsto nemških mark za pristop k diplomu in diplomskemu izpitu. Po burni javni razpravi se je izkazalo, da cenik ne postopkovno - potrditi bi ga moral Upravni odbor Univerze v Ljubljani - ne vsebinsko, saj ni razloga za tako zaračunavanje, ne ustreza veljavnim predpisom. Filozofska fakulteta je denar oškodovancem vrnila.

Dogodek pa je dobil svoje nadaljevanje letos marca. Filozofska fakulteta je prišla na dan z novim cenikom in pri tem pazila, da ji ne bi mogli očitati lanskoletnih napak. Cenik je po pravilih izročila Študentskemu svetu in Upravnemu odboru univerze. Študentje so ga zavrnili z argumentom, da fakulteta namerava zaračunavati stroške, ki presegajo z nacionalnim programom visokega šolstva določene standarde, zato so v znak protesta za eno šolsko uro "zasedli" fakulteto.

Predlog novega cenika Filozofske fakultete predvideva znatno višje cene za nekatere že uveljavljene in plačevanje še drugih administrativnih storitev, ki jih do zdaj sploh niso zaračunavali. Za sklepe o podaljšanju absolventskega staža, o spremembi študijskega programa ali smeri, o prehodu z druge fakultete ali univerze na študij enega od študijskih programov na Filozofski fakulteti, o vpisu v višji letnik s pregledom vpisnih pogojev, o podaljšanju in mirovanju statusa, ki so bili brezplačni, bi morali študentje odslej odšteti do 17.800 tolarjev. Sklep bi bilo treba plačati tudi, če je odgovor odklonilen. Vsako dodatno potrdilo o vpisu naj bi stalo 400 tolarjev, dodatno potrdilo o opravljenih izpitih pa 2.000, namesto 10 tolarjev, kot je veljalo sedaj. Strožje "kazni" so predvidene tudi za izgubljen indeks, in sicer 13.500 tolarjev, kar

pa ne vključuje cene za preklic v Uradnem listu. Predvsem pa bodo morali vrtoglave vsote plačevati tisti študentje, ki so se odločili nadaljevati študij po dalj časa trajajoči prekinitvi. Samo za to, da jim povedo, kakšne so njihove študijske obveznosti, bi morali plačati 63.300 tolarjev.

po lastni dobri volji. Horvat zaključuje z mislijo, da bi mu bilo v veliko zadovoljstvo, če bi njegove predloge Upravni odbor sprejel in potrdil kot enotne standarde za tovrstne storitve na celotni Univerzi.

Na zadnji seji Upravnega odbora Univerze so tako sklenili, da bodo samovoljno odlo-

Študentski štrajk na Filozofski je na površje prinesel tudi zgodbo Pedagoške fakultete, kjer so lani junija veliko tiše, a z nič manj "papirnate vojne", med Študentskim svetom in vodstvom sprejeli podoben cenik. V veljavi je bil vse do letošnjega februarja, ko so ga na podlagi opozorila Ministrstva za šolstvo in šport zamrznili. Za razliko od Filozofske fakultete pa Pedagoška tega denarja ni vrnila. Nedavno je zaradi tega odstopil tudi predsednik upravnega odbora fakultete, prof.dr. Dušan Repovž, ki je spoznal, kot se je sam izrazil, da je cenik velika napaka. "Spor okoli cenika je pravzaprav vrh ledene gore samovoljnega odločanja vodstva fakultete, ki se je okopalo na svojih pozicijah in agresivno nastopa proti tistim, ki imajo kaj povedati," je še dodal.

Poučno si je pogledati pismo, ki ga je dekan Horvat po zapletih s cenikom na Filozofski fakulteti poslal predsedniku Upravnega odbora Univerze. V njem je zapisal, da cene administrativnih storitev niso nikjer opredeljene v normativih in standardih financiranja dodiplomskega študija in da jih zato urejajo posamezne članice, vsaka v skladu s svojo iznajdljivostjo, obsegom storitev ali preprosto

čanje posameznih fakultet oklestili s sprejemom enotnega cenika, ki bo veljal za celotno Univerzo. Za morebitna odstopanja pa bodo morale fakultete pridobiti soglasje Študentskega sveta, ki znotraj fakultete in same Univerze zastopa pravice študentov. Povsem brez besed pa je ta organ pri odločanju o takoimenovanih študentih - občanih, ki jim je status študenta potekel pred več kot dvema letoma. Prav te pa bodo plačevali najbolj zasojene cene.

Poleg tega je sam sklep Upravnega odbora, kot tudi Statut Univerze, na katerega se sklicujejo študentje pri kršenju svojih pravic, le nekakšen bonton, skupek pravil lepega vedenja, in ne represivni organ. Možnost ukrepanja v primeru nespoštovanja predpisov je v rokah rektorja Univerze, ki ima pristojnost odstaviti dekana. Za ponazoritev tega, kako to dejansko poteka, navajamo kršitve sklepa Upravnega odbora Univerze o najvišji vpisnini, ki naj bi znašala 1.340 tolarjev. Lani je ta sklep kršilo najmanj osem fakultet, zgodilo pa se ni nič.

Vedeti je namreč potrebno, da se fakultete kot članice Univerze financirajo iz sredstev, ki jih zanje odmerja država (iz proračuna ministrstva za šolstvo inšport, ministrstva za znanost in tehnologijo in ministrstvo za

sociale), iz šolnin za izredni študij in iz profita raznih raziskovalnih inštitutov. Z denarjem, ki ga primakne država, Univerza kljub načelni avtonomiji ne more razpolagati, kot se njej in njenim članicam zljubi, temveč mora upoštevati vladne direktive. Ministrstvo za šolstvo in šport je naprimer lani prispevalo 60 milijonov tolarjev v rektorjev sklad Univerze v Ljubljani, od tega je kar 53 milijonov šlo za informacijski sistem Metulj, kar je določila vlada. Z denarjem, ki ga pridobijo od šolnin in drugih pristojbin, pa lahko povsem svobodno razpolagajo.

V nacionalnem programu visokega šolstva, v katerem so določeni cilji, področja, dejavnosti, standardi in obseg visokega šolstva pri nas, je zapisano, da naj bi se v prihodnosti vedno bolj izenačevala razlika med plačilom za redni in izredni študij, s čimer naj bi izboljšali položaj tistih študentov, ki se doselej niso mogli redno vpisati. Zato naj bi predvideli postopno proračunsko sofinanciranje izrednega študija. Nacionalni program pa v nadaljevanju omenja možnost uvedbe nekakšne simbolične participacije, se pravi šolnine, za redni študij. Kolikšna bodo proračunska sredstva in kolikšne bodo te šolnine, pa se (še vedno) ne ve.

Šolnin v pomenu, kot jih poznajo v tujini, pri nas še ni, saj do takih sprememb ne more priti čez noč. Denarja za kvalitetni študij in prilagajanje evropskim standardom pa primanjkuje - kaj storiti? Ljubljanska Univerza ima vendarle več kot 40.000 študentov in zakaj ne bi vsak od njih primaknil kak tolar več? Ta logika očitno deluje. V Statutu Univerze in zakonu lahko preberemo, da imajo vsi državljani Slovenije enake pogoje za študij, kar pa ostaja mrtva črka na papirju. Kako bi sicer lahko ta lepo zvoneči stavek združili z izrednim študijem, za katerega morajo študentje plačevati. Tipičen primer zakonske luknje. Teh pa je v zakonodaji, ki je na tem področju pomanjkljiva in dvoum-

Nemški študentje za svoje pravice

Fotografija prikazuje demonstracije decembra lani v Bonnu, ko je vrhunec dosegel tako imenovani Srečni štrajk nemških študentov, ki se je začel konec novembra na univerzi v Gießnu.

Študentski stavkovni val, ki je ob vrhuncu obsegal tako rekoč celotno univerzitetno Nemčijo, je sprožil očrt zvezne vlade za sremembo Temelnjega zakona za visoke šole. Ta očrt je predvideval predvsem "večjo znanstvenost" univerz - profesorji naj bi bili plačani in nastavljeni glede na svoje učinke -, zahteval je od študentov, da redno dokazujejo svoje rezultate, redni čas študija naj bi se skrajšal, očrt pa je v zvezi s tem predvideval tudi prisilne ukrepe in izključitev študentov iz univerze. Očrt je od univerz zahteval tako imenovano usmeritev v znanost in prakso, kar praktično pomeni zanemarjanje socialnega študija in humanistike. Predvsem pa je študente "zmotila" možna uvedba

študentskih taks - po domače: plačila rednega študija -, ki v vladnem očrtu ni bila izrecno prepovedana.

Lucky štrajk, ki ga je vodila AStA (Allgemeiner Studierendenausschuß - združenje, ki zastopa nemške študentov tako nasproti samoupravnim organom visokega šolstva kot navzven -, je prinesel na svetlo katastrofalen finančni položaj nemških univerz: primanjkujejo sredstva za učbenike, nove stavbe, tehnične

aparature ... AStA je predlagala tudi novo rešitev socialnega položaja študentov: vsak nemški študent naj bi na mesec dobil približno 1000 DEM, ki bi jih, ko bi prišel do zaposlitve, zagotovil za naslednje študentske generacije.

Štrajk, ki je izvenel po zimskih počitnicah, je vodja bonnske AStA Oliver Schilling na kratko opredelil takole: "Borimo se proti degradaciji ljudi na goli objekt. Študirajoči nastopajo proti redukciji ljudi na produkcijo in rezultate."

Cena študijskega leta v SIT za izredne študente na Univerzi v Ljubljani

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA	180.000
VISOKA POSLOVNA ŠOLA	
1. in 2. letnik	212.000
3. in 4. letnik	172.000
diploma	45.000
FAKULTETA ZA ARHITEKTURO	218.000
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE	
novinarstvo	220.000
ostalo	160.000
FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO ..	220.000
NARAVOSLOVNOTEHNIŠKA FAKULTETA	141.000
FAKULTETA ZA ŠPORT	350.000
FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO	180.000
PRAVNA FAKULTETA	
1. letnik	188.000
2. letnik	94.000
3. in 4. letnik	50.000
TEOLOŠKA FAKULTETA	135.000
VISOKA POLICIJSKA VARNOSTNA ŠOLA	207.000
VISOKA UPRAVNA ŠOLA	140.000
VISOKA ŠOLA ZA SOCIALNO DELO	210.000

Strokovna izhodišča za nacionalni program visokega šolstva v Republiki Sloveniji, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana, julij 1997, str. 28: "Univerze in visokošolski zavodi so dolžni zagotoviti enako kakovost študija in nameniti enako skrb tako študentom rednega kot izrednega študija. To narekuje postopno odpravljanje razlik v financiranju rednega in izrednega študija. Predvideti je treba postopno proračunsko sofinanciranje izrednega študija ... proučiti je treba tudi uvedbo vsaj (poudarila Tribuna) simbolične participacije za redni študij."

na, ničkoliko, varovalni mehanizmi so šibki, birokracija pa nudi obilo možnosti zavlačevanja. Študentje, ki so pravno občutno manj podkovani in neizkušeni, imajo bistveno manj možnosti uveljaviti svoj prav kot pa vodstvo fakultete, ki do potankosti pozna vsa pravila.

Predsednik Študentskega sveta Univerze v Ljubljani Andrej Pučnik meni, da so šolnine sicer neizbežne, da pa se bomo lahko o njih začeli pogovarjali šele, ko bo študij v Sloveniji zares dosegel neko kvaliteto raven: "Do tedaj pa ne vidim razloga za kakršnokoli plačevanje, sploh pa ne šolnin skozi stranska vrata."

Zgodbo zaokrožuje primer Fakultete za družbene vede, kjer je Upravni odbor fakultete pred kratkim sklenil ukiniti takoimenovani evidenčni vpis in možnost izrednih študentov, da se z vsemi opravljenimi obveznostmi za tekoči letnik redno vpišejo v višji letnik. Evidenčni vpis, ki

ni omenjen v nobenem zakonu ali predpisu, je omogočal študentom vpis izpitov višjega letnika brez opravljenih obveznosti tekočega letnika, pri čemer so se ti izpiti plačevali. Ukinitve je bila posledica govorice o "izžemanju študentov", na fakulteti pa so ugotovili, da imajo le še več stroškov s tem (?). Sklep fakultete je mogoče razumeti tudi tako, da si želijo s čim tršimi pogoji študija povečati ugled.

Če se sedaj povrnemo na začetek in na razpravo o cenikih, je potrebno še nekaj dodati. Filozofska fakulteta ima zaradi številčnosti smeri in študentov nedvomno največ stroškov z administracijo. Daleč največ je prepisovanja iz enega programa ali smeri v drugega, največ je študentov-pavzerjev ... V enem samem letu se na referatu nabere od 500 do 600 prošenj za dokončanje študija, presenetljivo pa je tudi število bolnih in pohabljenih študentov, ki - če bi brali zdravniška opravičila, ki jih študentje prilagajajo k prošnjam za vpis v višji letnik brez izpolnjevanja pogojev - obiskujejo Filozosko fakulteto. Pa vendar. Rešitve, ki se jih oprijemajo na fakulteti, so le preveč kratkoročno naravnane. Argumenti, kot je, denimo, tale, da malomarni študentje nalašč zavržejo razna potrdila, ki jih ob vpisu dobijo brezplačno in s tem posledično povzročajo gnečo v referatih in obremenjujejo delavce fakultet, zato jih je treba kaznovati z visokimi cenami, se slišijo za lase privlečeni. Prav tako je cena 17.800 tolarjev za razne prepise in prošnje hkrati premajhna, kar se tiče učinkovitosti odprave problema, in hkrati prevelika glede na dejanske stroške, kot to zahteva Statut.

Nataša Ručna

Organizacija, ki je in je ni

Ali ste opazili, kako radi se hvalimo z odlično organiziranostjo študentov v Sloveniji?

Polovično odstavljen direktor ŠOU se po televiziji širokousti z močjo študentske organizacije in z njenim odličnim gmotnim položajem. Tako pozicija kot opozicija v parlamentu ŠOU se hvalita z lastno vplivnostjo na javnost, študentska vlada se z vsem lepim izrečenim na svoj račun strinja in stanje je prav idilično. Le kako, da je vpliv tega rajskega vrta na študentsko življenje nekako izostal?

Študentska populacija je res premalo zainteresirana za svoje stanovske organizacije, toda vzroke za to ne gre iskati pri njej, saj zgolj reagira na nezainteresiranost študentskih organizacij za svojo bazo. Te zaradi svoje mastodontnosti večino truda vlagajo same vase in tudi različne politične razprtije, ki zadnje tedne izganjajo nekatere študentske Adame in Eve iz raja, so verjetno zgolj posledica slabe študentske organiziranosti in ne njen vzrok. ŠOU in podobna združenja (npr. študentski klubi) so pridobili še določene odstotke s posredovanjem študentskega dela. V zapleteno situacijo so tako vstopili tudi gospodarsko-ekonomski interesi. Nekateri jako inteligentni poslovneži so v nejasnostih študentskih organizacij zavohali peneze in kjer so ti, se hitro vmeša še politika.

Junija 1994 je predsednik Milan izdal ukaz o razglasitvi zakona o skupnosti študentov. To je bilo takrat, ko so današnji absolventi bili bruci, Državni zbor pa je vodil mag. Herman Rigelnik. Zakon naj bi uredil nemogoče razmere v študentskem organiziranju in zato zapovedal ustanovitev krovne študentske organizacije ŠOS (Študentska organizacija Slovenije). Vendar se je kmalu izkazalo, da smo junija '94 dobili v oči zgolj novo pest peska.

Obe organizaciji univerz in zveza študentskih klubov sta - po več kot treh letih zvečenja pravil, trgovanju in prepiranju vsak za svoje interese - lani oktobra končno izpljuni sprejeto različno temeljnega akta, ki je milo rečeno prava zajebancija. ŠOS ima svoj iz obeh parlamentov ŠOU sestavljen parlament, katerega način sprejemanja odločitev je gotovo nekaj najbolj izkrivljenega, kar se je pripetilo demokraciji: za sprejetje vsake odločitve morata biti oba parlamenta ŠOU večinsko prisotna, odloča se z večino glasov opredeljenih poslancev in hkrati z večino glasov vsakega parlamenta ŠOU. Teoretično se lahko pripeti, da neka odločitev ni sprejeta, pa četudi zanjo glasuje 95 poslancev, 25 pa jih je proti. Za povrh pa obstajata v ŠOS še dva sveta, ki imata pravico veta na odločitev parlamenta, v kolikor se ta nanaša na njuno področje (lokalna organiziranost in interesne skupnosti).

Seveda pa nihče niti ni zainteresiran, da bi se ŠOS sploh dokončno konstituiral, saj bi se s tem zgolj pričeli novi problemi, ki jih nobeden od vmešanih ne bi rad videl. Zakon o skupnostih študentov je namreč zahteval, da ŠOS uredi tudi financiranje študentskih oblik združevanja. Zato so svoje k preprečevanju ustanovitve učinkovite ŠOS pristavili tudi nekateri posredovalci dela, ki živijo tako imenovane "zasebne klube".

Naj vas zato ne preseneča, če je zato že kršen 126. člen *Temeljnega akta* ali študentske ustave, ki pravi, da se mora predsedstvo ŠOS konstituirati v 60. dneh po sprejemu tega akta. Teh šestdeset dni je minilo nekako sredi lanskega decembra. Predsedstvo pa se ne more konstituirati, ne da bi se prej konstituiral parlament in oba sveta. Stopnja verjetnosti, da bi se to pripetilo, pa je ekvivalentna stopnji verjetnosti, da bomo našli takega junaka, ki ne lula, kadar kaka.

Nekoga ali neke skupine ljudi, ki bi bila sposobna študentska gibanja popeljati na remont, pa ni videti nikjer. Poskusi radikalno izboljšati razmere znotraj obeh študentskih organizacij so do sedaj še vedno propadli in če so slučajno že bili izpeljani, so vse bistvene spremembe razvodenele in izgubile ostrino v političnih trgovinah med vmešanimi študentskimi in neštudentskimi skupinami. Tako je tudi z letošnjo reorganizacijo ŠOU in ustanovitvijo ŠOS.

Vaš Hafner B. Jež

(foto Jaka Elikan)

Podarim v Dobim

Po koncu zimske olimpijade v Sarajevu leta 1984, ko so na slovenske smučarske organizacije ugotovile, da bo sredstev za smučanje čedalje manj, so se odločili začeti z akcijo Podarim-dobim, ki jo je organizirala Smučarska zveza Slovenije. Akcija je z leti prerasla v vse slovensko akcijo, s katero so podpirali predvsem slovenski pa tudi jugoslovanski šport. Sprejemom nove zakonodaje s področja iger na srečo pa se je prvotna akcija preoblikovala v igro na srečo, ki jo organizira delniška družba Športna loterija 213. Ime in logotip se nista bistveno spremenila, vse ostalo pa zelo.

Sprva so po sarajevski olimpijadi, v okviru planiškega komiteja, nameravali organizirati neke vrste tombolo po vzoru avstrijske *Sporthilfe*. S tem naj bi zbrali denar za petdeseto obletnico *Planice*, akcijo pa je *Smučarska zveza Slovenije* vzela za svojo. Osnovni princip igre je bil sledeč: podjetja v nagradni sklad prispevajo svoje izdelke, storitve in ostale materialne dobrine (od montažne hiše in jadralnega letala do bika), ljudje pa z nakupom kartic prispevajo denar neposredno za smučanje. V prvih nekaj letih akcije *Podarim-dobim* so podjetja prispevala nagrade 'kar tako', kasneje pa so že želela od tega neke koristi. Ti marketinški apetiti podjetji so z leti tako naraščali, da so se vse prispevne nagrade ovrednotile po malo prodajnih cenah; za ocenjeno vrednost pa so podjetja dobila reklamni prostor. Praktično vsi so sodelovali volontersko; ves čas pa so akciji stali ob strani Pošta (PTT), RTV Slovenija in Delo ter država, ki se je odpovedala davku.

Prva večja prelomnica je bila leta 1989, ko akcija ni več potekala zgolj za podporo smučanja, ampak za podporo celotnega vrhunškega športa. Tistega leta so športniki na svojih oblačilih in opremi nosili napis *Slovenija*, zaradi česar so imeli organizatorji velike probleme z *Zveznim izvršnim svetom*. V tistem času je manj kot 5 odstotkov potrebnih sredstev za slovenski šport je pokrival zvezni proračun, blizu 80 odstotkov pa jih je bilo v najboljših letih - ko je bilo prodanih 2 milijona žkartic - pridobljenih iz naslova akcije *Podarim-dobim*.

Leta 1995 je se je spremenil *Zakon o igrah na srečo* in akcije *Podarim-dobim* niso mogli več izpeljati kot akcije, temveč kot igro na srečo, za kar je bilo naprej potrebno ustanoviti delniško družbo. *"Zelo na hitro smo ustanovili delniško družbo, katere ustanovitelji so Smučarska zveza Slovenije, Slovenski olimpijski komitej, Pošta Slovenije in dva druga športna društva,"* razlaga direktor *Športne loterije 213 d.d.* in nekdanji eden od ključnih mož igrice *Podarim-dobim* Janez Bukovnik: *"Vsi ustanovitelji so se obvezali, da se odpovedujejo dobičku in dajo ves dobiček za slovenski vrhunski*

šport." Potem je dve leti igra potekala kot nekoliko modificirana akcija, lani pa so igro drastično spremenili. *"Igre ne moreš (avtorsko) zaščititi, lahko zaščitiš samo znak-logotip,"* razlaga Bukovnik: *"Glede na to, da pa je nekdanji organizator Podarim-dobim eden od ustanoviteljev delniške družbe, ki je organizator Dobim-podarim, to ni ne vem kakšen problem."*

Zdaj ne gre več za akcijo, temveč za igro na srečo, kjer gre del denarja v sklad za dobitke, del ga porabi birokracija, del ga pobere država, nekaj ga zahteva POP-TV, ostanek pa se razdeli v razmerju 80:20 odstotkov za šport oziroma humanitarne namene.

Po obširni javnomnenjski raziskavi so ugotovili, da ljudje ne podpirajo več nekega širšega nacionalnega interesa in da si želijo klasično igro na srečo z denarnimi dobitki. Igro so posodobili tudi v smislu načina igranja. Delno jih je prizadelo varovanje osebnih podatkov, delno pa so trendi v tujini kazali na to, da od nakupa srečke oziroma 'kartice' pa do žrebanja ne sme miniti preveč časa.

Skratka, današnja igra *Dobim-podarim* je nagradna igra z nekaj elementi stare *Podarim-dobim* (kar je bilo ljudem všeč) in obilico novosti. Bukovnik: *"Predvsem mora igravec čim večkrat imeti možnost nekaj zadeti."*

Ko *Športna loterija* proda milijon srečk - to je do sedaj dosegla dvakrat -, se izžreba dobitnika *Jack-pota* in nakaže denar (povprečno 33 milijonov tolarjev) *Zavarovalnici Triglav*, ki izžrebanču do konca njegovega življenja nakazuje mesečno rento 100.000 tolarjev, ki raste z inflacijo, pri tej vsoti pa so odvedeni že vsi davki, za izplačila pa jamči *Zavarovalnica Triglav* z vsem svojim premoženjem. Doživljenjsko rento sta dosedaj dobila izžrebanec iz Hrastnika in iz Maribora.

Poleg *Rifleta* je bila najbolj prepoznavni znak akcije tudi kopica športnikov, ki so se pojavljali na nacionalni televiziji ob žrebanjih in nastopali v številnih oddajah. Maskota akcije *Podarim-dobim* sodeluje v igri na srečo *Dobim-podarim* samo še pri žrebanju glavne nagrade. *"Rifle je sam predlagal, da bi dobili nekoga mlajšega,"* pravi Bukovnik. Tudi nacionalke ni več zraven. *"S TV Slovenije smo kar na enkrat dobili odpoved, češ da z nami ne želijo več sodelovati,"* trdi Bukovnik. Pravi, da imajo danes na POP TV boljše pogoje kot so jih imeli v zadnjih letih na nacionalki. *"Kot pa smo kasneje neuradno izvedeli, je Loterija Slovenije TVS postavila ultimat: da se bodo umaknili z nacionalke, če bodo še naprej sodelovali s Športno loterijo. Loterija Slovenije pa skozi reklame in igre prispeva ogromno denarja TVS,"* meni Bukovnik.

Jaka Elikan

PARTIZAN

9. maj 1945 - dan zmage. Res je!

V Sloveniji se vojna ni končala devetega, temveč šele petnajstega maja. Enajstega maja so enote slovenskih domobrancev skupaj z umikajočo se nemško SS policijo - ko je bila že podpisana in razglašena kapitulacija - napadle enote XIV. divizije pri Borovljah, in se preko Dravei prebile k angleškim enotam. Pri tem so pobili okrog dvesto borcev NOV. S tem so domobranci skupno s svojimi gospodarji storili zadnji, najtežji vojni zločin. Poslednji srditi boji v Evropi so nato potekali še pri Poljani in Pliberku. Zadnja velika skupina, okrog trideset tisoč vojakov, največ ustašev in četnikov, se je vdala šele 15. maja.

Za Slovenijo je bilo usodno, da se je vojna na ozemlju nekdanje Jugoslavije končala v Sloveniji. Tedaj je bilo razoroženih in zajetih približno 300.000 sovražnikovih vojakov in častnikov iz nemško jugoslovanske skupine armad s štabom in poveljnikom generalom Löhrrom vred, od teh okrog 175.000 pripadnikov nemške vojske, preostali, okrog 125.000, pa so bili kolaboranti, izdajalci, zločinci, četniki, ustaši, domobranci iz vseh delov Jugoslavije, ki so se hoteli predati zahodnim zaveznikom. Obračun z njimi je bil, žal, opravljen na našem ozemlju. To dejstvo še dandanašnji obremenjuje politično življenje v Sloveniji.

Na vsa dogajanja v letu 1945 pri nas je močno vplivala tržaška kriza. Jugoslavija je kot članica zmagovite protihitlerjevske koalicije upravičeno zahtevala Trst, Primorsko in Julijsko krajino. Zahodni zavezniki pa so tem zahtevam oporekali. Grozil je oborožen spopad po komaj končani vojni. To in pa okrog 100.000 ustašev, četnikov, domobrancev ter drugih okupatorjevih pomagačev, ki bi se v primeru spopada znašli v zaledju, je pomembno vplivalo na tragično odločitev o njihovi usodi.

Druga svetovna vojna ni bila ideološka ali protikomunistična vojna. To je bila vojna narodov zoper nacizem in fašizem, zoper države, ki so hotele osvojiti tuja ozemlja in dobiti prevlado v svetu. Za slovensko kolaboracijo pa je bil, pod izgovorom protikomunizma, to boj za ohranitev oblasti.

Protihitlerjevska koalicija ni bila zveza ideoloških in političnih istomišljenikov - prej nasprotno. Njene zelo različne člane je povezovala zavest o skupni usodi, skupni nevarnosti in skupnemu sovražniku. Fronte so bile čiste in razpoznavne - nacifašizem in protinacifašizem. Vmes ni bilo ničesar drugega. Največji prispevek k zmagi nad nacifašizmom je v sklopu protihitlerjevske koalicije dala prav komunistična Sovjetska zveza.

Glede na zločine nacifašistov in njihovih sodelavcev v vojni je bilo leto 1945/46 tudi leto obračuna in kaznovanja. Na prvem sestanku zunanjih ministrov zavezniških sil oktobra 1943. leta v Moskvi je bil sprejet sklep o kaznovanju sodelovanja z nacifašizmom in vojnih zločincev. Ta sklep je bil potrjen in razširjen februarja 1945 v Jalti od strani velike trojice. Obračun in kaznovanje je potekalo strogo in neizprosno po vsej Evropi. Obveljala so posebna civilizacijska in pravna pravila. Vrhunec je bil Nürnberg. Veljalo je pravo zmagovalca.

Slovenija je 9. maj 1945 doživela v jugoslovanski skupnosti kot njen soustanovitelj in s tem tudi članica zmagovite protihitlerjevske koalicije.

Ker smo bili med zmagovalci smo bili udeleženi na mirovnih pogajanjih, sodelovali smo pri odločanju o naših interesih in problemih, o povojni ureditvi Evrope in organizaciji OZN. Brez upora in boja zoper nacifašistične okupatorje bi bili obravnavani kot anektirane pokrajine, ki so s svojimi človeškimi in materialnimi zmogljivostmi podpirale sovražnikove vojne napore. S tem je bila ovržena teza kolaboracije, da je zaradi interesov slovenskega naroda bil upor nesmiseln in da bi morali z njim čakati na ugoden trenutek. Nacifašistična okupatorska oblast je nameravala slovensko vprašanje (tako kot židovsko) rešiti takoj - že v času vojne. In to z izganjanjem prebivalstva, deportacijami, z genocidom, potujčevanjem, predvsem pa z množičnimi mobilizacijami Slovencev v okupatorsko vojsko in pošiljanjem na najtežja bojišča. V Sloveniji naj bi okupatorji tako opravili temeljito etnično čiščenje. V kakšnem položaju bi se našel slovenski narod 9. maja 1945, si lahko zamislimo. Njegova usoda bi bila blizu usodi poražencev.

Iz vojne smo Slovenci izšli s svojo državo in vojsko, ustvarjeno v štiriletnem boju. V to državo smo vključili Primorsko, to je skoraj tretjino slovenskega ozemlja, ki je bilo prej pod Italijo. Slovenija je postala federalna enota skupne jugoslovanske zvezne države. V njej je zorela, se razvijala in krepila. Vrh je dosegla v Ustavi iz leta 1974. Osamosvojitve je bila le še izstop zrele države iz federacije, pripravljene na nove povezave.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Ivan Franko, član ZZZB NOV

DOMOBRAVEC

9. maj 1945 - dan poraza. Ali res?

Kaj je zmaga, ve predvsem poraženec, in partizanska zmaga 9. maja 1945 je bila za nasprotnike popolna. Protikomunistična, na nek način bi lahko rekli katoliška stran, je bila tako poražena, kot si tega sploh ni mogoče predstavljati. Ni samo izgubila boja, bila je kot sodelavka okupatorja moralno osramočena in kot izdajalka vržena v zadnje nadstropje Dantejevega pekla, in ko so bili njeni vojaki, domobranci, čez nekaj tednov vrnjeni, je sledilo tudi njihovo fizično uničenje. Ko sem 1. junija 1945 kot eden njih tiščal obraz v pesek na celjskem kolodvoru in izgovarjal zaukazane besede: "Poljubljam slovensko zemljo!" so se mi zdeli partizanski oficirji na konjih, z bleščečimi škornji in zlatimi oznakami na uniformah, ki so uprizorili kavalkado po nas, kot bogovi z Olimpa. Skratka, poraz, na kakršnega naletimo v zgodovini le redko in z njim naj bi bila zadeva končana. Pa ni!

Protikomunisti vojne niso izgubili v boju, ampak zaradi mednarodnega položaja. Čim so komunisti, prekriti z OF, leta 1941 razglasili svoj projekt in ga začeli uresničevati, so imeli glede na ta položaj zmago že v žepu. To vemo seveda danes, na začetku pa so bile razmere nerazvidne. Poglejmo samo Mihajlovića, ki je prvi začel z uporom proti okupatorju, pa se čez pet znašel pred vojaškim sodiščem kot njegov sodelavec. Vaške straže, ki so bile v svoji zasnovi nekaj najbolj naravnega, obramba vasi pred revolucionarnim terorjem, na žalost ne drugače kot s soglasjem okupatorja in z njegovim orožjem, so se razbohotele in po kapitulaciji Italije umik ni bil več možen. Rodilo se je Slovensko domobranstvo in doživljalo svoj nori vrhunec v času, ko je njegov nenaravni zaveznik izgubljal na vseh frontah.

Če bi po umiku Nemcev ostali v Sloveniji samo slovenski vojaki, tako domobranci kot partizanski, bi zmagali domobranci. Niso pa seveda mogli kljubovati jugoslovanskim armadam, ki so napredovale proti Sloveniji. Odpor v bohinjskem kotu, čeprav je bil videti mikaven, in se še zdaj nekateri nad njim navdušujejo, bi pomenil popolno uničenje. Saj smo videli, kako je bilo pred nekaj leti v Bosni. Zavezniki bi se ustavili na prej dogovorjeni črti in mirno gledali, kako partizanska vojska obračunava s svojimi nasprotniki, in če bi šlo prepočasi, bi jim celo pomagali z orožjem, zlasti topovi in letali.

Oboroženega nasprotnika ni bilo več, a revolucija je tekla dalje, predvsem tam, kjer se med vojno ni mogla dovolj razdivjati. Novi oblastniki so pozapri vse živo in življenje njihovih resničnih ali namišljenih nasprotnikov ni bilo vredno počenega groša. Ni bilo dovolj, da so do vrha napolnili zapore, ki so jih prevzeli od okupatorja, na vseh koncih so morali odpreti koncentracijska taborišča, ki jih prej z izjemo Ljubelja ni bilo. V jeseni so sledile prve volitve, pa kolektivizacija in nacionalizacija in kaj vem še vse in Slovenija je postala dežela delavcev in kmetov. Jugoslovani smo bili tako dobri, da je postal Stalin ljubosumen in leta 1948 izrekel prekletstvo. Nekaj let smo izgubljali čas z ukrepi, kot je dokončna kolektivizacija in nacionalizacija, s katerimi smo ga hoteli prepričati, da nam dela krivico, potem pa je leta 1952 umrl in spor se je poravnal brez resnega raziskave, kako je do njega prišlo.

Tam do leta 1970 je še nekaj kazalo, da bo dežela delavcev in kmetov uspešna, potem pa je šlo samo navzdol, dokler se ni končno leta 1989 zrušil berlinski zid, za njim pa tudi bratstvo in edinstvo jugoslovanskih narodov. Komunistični sistem, za katerega je bilo videti, da bo kljuboval stoletjem, se je sesul od znotraj, ker je slonel na lažnih predpostavkah in zato ni mogel nositi življenja.

Propad komunizma kot slepe ulice v razvoju človeštva, kot gibanja, ki se je končalo z abortusom, pa je seveda spet postavil v osprednje njegove nasprotnike, zamolčane in zaničevane. Čeprav je videz govoril drugače, je resnica ta, da so bili domobranci vojska neke države v njeni odsotnosti, borili so se za demokratično Evropo in ne za interese fašistov ali nacistov, in ob 50-letnici konca svetovne vojne je postalo geslo preživelih in njihovih simpatizerjev: Zmaga poraženih, poraz zmagovalcev!

Kaj nam zato danes pomeni 9. maj 1945? Partizanska stran trdi, da je šlo predvsem za upor proti okupatorju, komunizem se skuša reševati z NOB, dopovedujejo nam, da revolucije ni bilo. Hočejo jo izbrisati iz zgodovinskega spomina. A takrat v Sloveniji ni zmagala demokracija, ampak se je na silo polastilo oblasti gibanje, ki je obljubljalo raj na zemlji in si domišljalo, da je zgodovino mogoče ogoljufati in prehiteti, pa nas za skoraj pol stoletja zaprlo v mrk totalitarnega bloka, nas izločilo iz demokratične Evrope in nas zaustavilo v razvoju za nekaj desetletij. Take posledice se je dalo predvideti. Treba se je bilo treba upreti.

Čez pol stoletja se je pokazalo, da smo imeli prav!
Bog, Narod, Domovina!

Tine Velikonja, predsednik Nove Slovenske zaveze

TRIBUNA

UPORABA NA LASTNO ODGOVORNOST

KASNEJŠIH REKLAMACIJ NE UPOŠTEVAMO

ludu

JBTZX

Petemu so nadedli železno masko

V nabiralnik uredništva Tribune ludu je znani beograjski detektiv Spasić odvrigel zajeten kup dokumentov, ki dokazujejo, da je ključni mož procesa proti četverici še vedno zaprt v Kočevski reki.

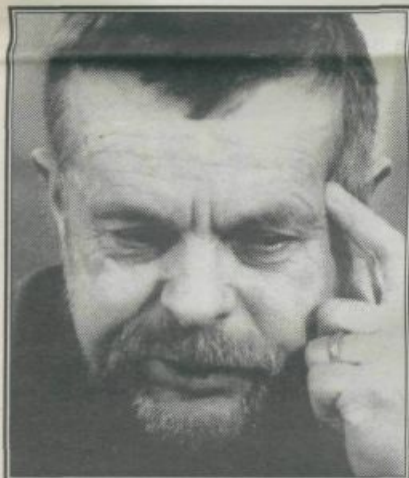
Dokumenti, ki smo jih pridobili, postavljajo dogodke, ki so

se zgodili pred desetimi leti, v popolnoma novo luč. Brez nadaljnega lahko trdimo, da se bo odslej zgodovina slovenskega boja za demokracijo in osamosvojitve pisala na novo. Kot pričajo dokumenti, je bil človek, ki je že deset let zaprt v katakombah Kočevske reke, ključni element v posredovanju med staro oblastjo, ki se je odločila sestopiti, in prihajajočo elito. Največji del dokumentacije, ki smo jo pridobili, predstavlja zajeten dosje, ki nosi naslov *Akcija "Vsi za enega"*, iz katerega je razvidno, da si je donedavna četverica v okviru takrat-

nega delovanja nadedla konspirativna imena: *Ivan Borštner* je uporabljal ime *Athos*, *David Tasić* je bil *Aramis*, *Franci Zavrl* v dosjeju nastopa kot *Porthos*, *Janez Janša* pa kot *D'Artagnan*.

Ko so preiskovalni novinarji Tribune ludu šli po sledi zapisov v omenjenih dokumentih, so prišli do presenetljivega odkritja, da *Franci Zavrl* davnega leta 1988 v ljubljanski norišnici pravzaprav ni iskal psihiatrične pomoči, ampak preverjal, ali so *Vodjo*, kakor so imenovali ključnega človeka, dobro spravili pod ključ. Očitno

so se ga v tistem času na precej arhaičen način odkrižale obe strani, ki jih je do takrat držal v šahu. Še istega leta – nekako sredi julija – so *Vodjo* premestili v Kočevsko reko, kjer – globoko pod zemljo – skrit pred javnostjo ždi še danes.

Athos: "To je samo eden izmed norcev, kakršnih sem videl že ničkoliko." (foto Borut Krajnc)

Aramis: "Raje se dam zapreti, kot da se ponovno srečam z njim." (foto Tone Stojko)

Mož z železno masko je spregovoril

Tribuna ludu: Kakšno vlogo ste odigrali v procesu proti četverici?

Vodja: $2 \times 2 = 4$.

Tribuna ludu: Kaj lahko poveste o svojih takratnih sodelavcih?

Vodja: Eden za vse.

Tribuna ludu: Kdo je med slovensko pomladjo stal za vami?

Vodja: Zgodaj spomladi skopni sneg. Ptice selivke se vrnejo iz južnih krajev. Narava ozeleni. Spomladi so tudi češnje.

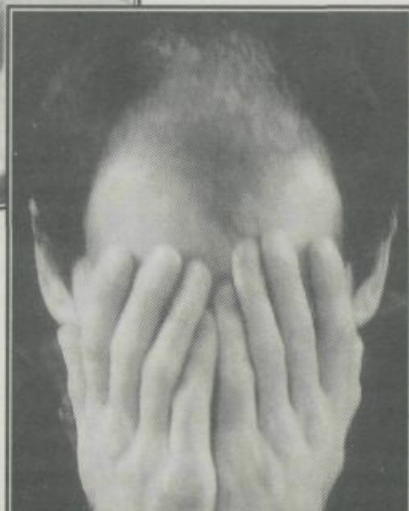
Tribuna ludu: Kdo pravzaprav ste?

Vodja: Sem, mislim in vem.

Opomba: intervju, narejen v bunkerju Kočevske reke, ni avtoriziran.

Porthos: "Tožil ga bom, ker mi s svojimi dejanji povzroča duševne bolečine." (foto Borut Krajnc)

D'Artagnan: "Tega ne želim komentirati." (foto Tone Stojko)

POT NADŠKOFOVEGA PRAPORJA

Kdor najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi

Za nami so težko pričakovani in nad vsemi pričakovanji lepi dnevi srečanj dobronamernih Slovencev s projektom Nadškofov prapor. Lepo je povedala televizijska napovedovalka na TV Primorka, nekako takole: "Sedaj bomo govorili o Sloveniji pred Nadškofovim praporjem in o Sloveniji po Nadškofovem praporju."

Po besedah inscenatorja akcije Matjaža Bergerja in po sodbi vseh je bilo najbolj "močno" sobotno popoldne, 16. maja, ko je brezštevilna množica Mariborčanov in okoličanov pričakala nosilce praporja že pred mestnimi vrati ter jih nato pojoč pospremila pred prastaro trto na Lent, kjer jih je z vzpodbudnimi besedami sprejel župan Križman: "Prebujeni od Nadškofovega praporja si moramo zadati praktične naloge. Vsak lahko našteje svoje, tiste, ki se mu zdijo bolj pomembne ... Ko pa se spomnite današnjega dne, ne recite samo: bilo je lepo! Storite nekaj konkretnega." Njegovemu nagovoru je sledil krajši kulturni program, sama prireditev pa je ob poskočni glasbi in plesu trajala še pozno v noč. Poskrbljeno je bilo tudi za lačne in žejne, saj je mestna oblast organizirala skromno zakusko, sindikat štajerskih duhovnikov pa je udeležencem zastoj točil nadvse kvalitetno vino.

Nadškofov prapor v pravih rokah

Enak žar ljubezni, neomajnosti zaupanja in trdne vere v gospoda nadškofa je teden kasneje sijal iz oči neštivila Koprčanov, ki so prihod praporja nestrno pričakali pred uredništvom Primorskih novic. "To ni reklama za boljšo prodajo," je pred zbrano množico povedal primorski ljubljenec Zmago Jelinčič in nadaljeval: "Slovensko ljudstvo, poj Rodetu z veseljem, saj je bila v zgodovini naša krščanska skupnost izpostavljena težkim preizkušnjem, nedavno tudi grozotam obeh svetovnih vojn. Kako naj bi pozabili na nasilno komunistično revolucijo?"

V podobno pristrčnem vzdušju je pot Nadškofovega praporja sklenila obroč bratstva in miru po celi Sloveniji in z veseljem lahko zapišemo, da je upravičila svoje humano poslanstvo. Naj za ilustracijo navedemo samo dva primera: V Grosupljem so prihod

Utrinek z mariborske slovesnosti

Čudež na Brezjah

Na Brezjah se je v času akcije Nadškofov prapor začel dogajati čudež.

Po pripovedovanju romarjev, ki so se v zadnjih tednih zgrinjali na Brezje, se bronasti kip Janeza Pavla II. (ta stoji desno ob brezjanskem svetišču) vsako nedeljo po večernicah spremeni v lik nasmejanega nadškofa Rodeta. Očividci vedo povedati, da se papež v nadškofa spreminja postopno in da takrat na Brezjah vlada blaženi mir.

Ko smo o zadevi povprašali na nadškofijskem ordinariatu, so nam povedali, da zadevo še preverjajo, o tem, ali je to čudež ali ne, pa nam niso hoteli podati nobene izjave, ker je - predvsem zaradi vpletenosti svetega očeta - za dotično zadevo pristojna posebna cerkvena komisija v Vatikanu. Za mnenje smo povprašali tudi svetovno znane strokovnjake za tovrstna prikazovanja. Večina od njih nam je sveto zadržala, da gre za navadno goljufijo.

Skrivnostna fotografija spreminjajočega se papeža

Nadškofovega praporja družno pričakali dosedaj skregani vaščani in Romi, v Idriji pa so se nam v dušo vtisnile besede predstavnika mladih, ki je 'zabljeni' generaciji v brk navrgel, da pač mi nismo otroci teme in nočemo biti zafiksana generacija.

Žal moramo naše poročilo zaključiti z grenko kapljo pelina, ki jo je "prispevalo" mesto Ljubljana. Sklepna prireditev s svečano predajo Nadškofovega praporja njegovi ekselenci dr. Rodetu je bila namreč dogovorjena za 25. maj v ljubljanskih Križankah, vendar je posvetna oblast dogovor prelomila in zaradi koristoljubja ravno ta dan organizirala koncert Modrega orkestra. Ob tem je Saša Losič tik pred odhodom na oder Križank posebej za Tribuna ludu izjavil: "Jaz si nastopa niti najmanj ne želim, ampak 'raja' to zahteva od mene." No, do svečane predaje praporja je kljub liberalno-komunističnim spletkam vseeno prišlo, zgodila pa se je v ozkem družabnem krogu, zaprtem za javnost in novinarje.

NAŠE ŽIVALI

Puran

Jojmene, jojmene, kako smo pa mogočni! Ali je res taka sila, da se tako repenči? Tak je, da ga človek komaj pozna. Kaj neki ga je razkačilo, da se tako togoti, tolikanj napihuje? - Aha, zdaj pa že vidimo! Dekla je razpela svoj rdeči dežnik in ga dala sušiti na sonce. Rdeči dežnik ga bode v oči, zavoljo njega je skrčil vrat, našopiril rep, spustil peruti in obesil rdeči cepetelj prek nosu; zaradi te malenkosti mu kri sili v glavo in se mu nasrši perje po vsem životu; nedolžni rdeči dežnik je kriv, da se nosi tako ošabno, da srdito piha in brusi s perutnicami po tleh. Gotovo se mu zdi, da je Bog si ga vedi kako lep in imeniten; ali pa še celo misli, da se ga kdo boji; spaku se gotovo ne dozdeva, da je strašno smešen.

Pa tudi če se drži mirno, je čuden ptič. Videti mu je, da je na našem dvorišču tujec. Velik je kakor gos in še večji, toda stoji na visokih, krepkih nogah. Iznad kljuna mu visi mesnat cepetelj, ki se mu v togoti raztegne za malo ped preko kljuna. Koža je plava, bradavice rdeče, kadar se huduje, pa mu zardi tudi koža. Na prsih mu iz neke brada-

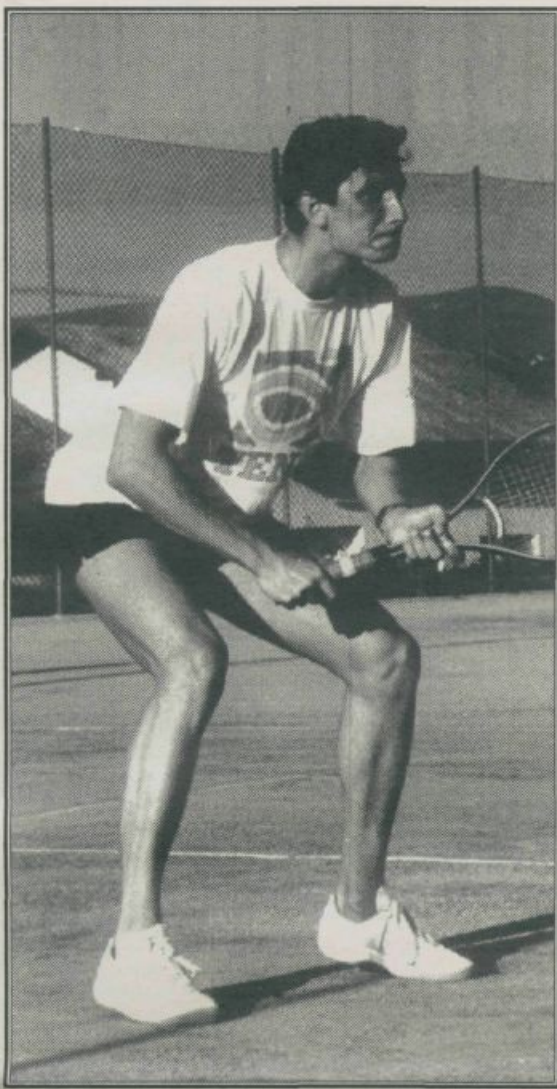

foto Barbara Sršen

vice raste čop dolgih ščetinastih peres. Perja je navadno temnega; na soncu se kovinsko preliva na zeleno ali rdečkasto.

Puran je neumen bahač, godrnjav in jeznorit trapec. Najmanjša stvar, npr. oster pogled, zlasti pa še (že omenjena!) rdeča barva, ga tako razdraži, da skoči tudi v človeka. Jezi ga, če sliši človeka žvižgati, na vsak žvižg srdito zakavdra; - zraven pa je zelo neumen in bojazljiv, boji se vsake neznanne stvari, najsi je še tako nedolžna ...

Puran dobro hodi in hitro beži z napol razpetimi perutmi, leti pa slabo - in to v največji sili. Spat pa hodi rad na višavo.

Iz vsega, kar smo povedali o njem, vidimo, da v svojem vedenju nima nič mičnega in človek ga gotovo ne bi držal med domačo perjadjo, če puran ne bi bil veljaven in imeniten v neki drugi stvari. Med vso perutno ima namreč najokusnejše in najprhekješe meso. Hraniti ga ni težko, ker mu je vseč vsaka piča, najraje pa morda vendar zoblje koruzo.

Fran Erjavce

RADIO MARŠ • 95.9 MHz FM STEREO

IZ ZAKULISJA

Podobnik je hotel štafeto

Iz zanesljivih virov blizu vlade smo izvedeli, da si je njen podpredsednik Marjan Podobnik želel drugačno obliko vsedržavne akcije, ki je kasneje izvenela v Nadškofovem praporju.

Marjan Podobnik z maketo Štafete plodnosti v razmerju 1 : 3

Mlajši od bratov Podobnik je s svojimi svetovalci izdelal maketo Štafete plodnosti, ki naj bi - med drugim - pripomogla tudi k povečanju natalitete med Slovenci. Zvedeli smo, da je bila ideja navdušeno sprejeta, zapletlo pa se je, ko so izdelali pravo Štafeto plodnosti. Zaradi njene prevelike teže je pri preizkušanju poskusni nosilec dobil kilo. Podobnikov projekt so zaradi tega zamenjali z bolj sprejemljivim praporjem. Marjan Podobnik je ob tem neljubem pripetljaju izjavil: "Nisem kriv! Moje namere so bile poštene."

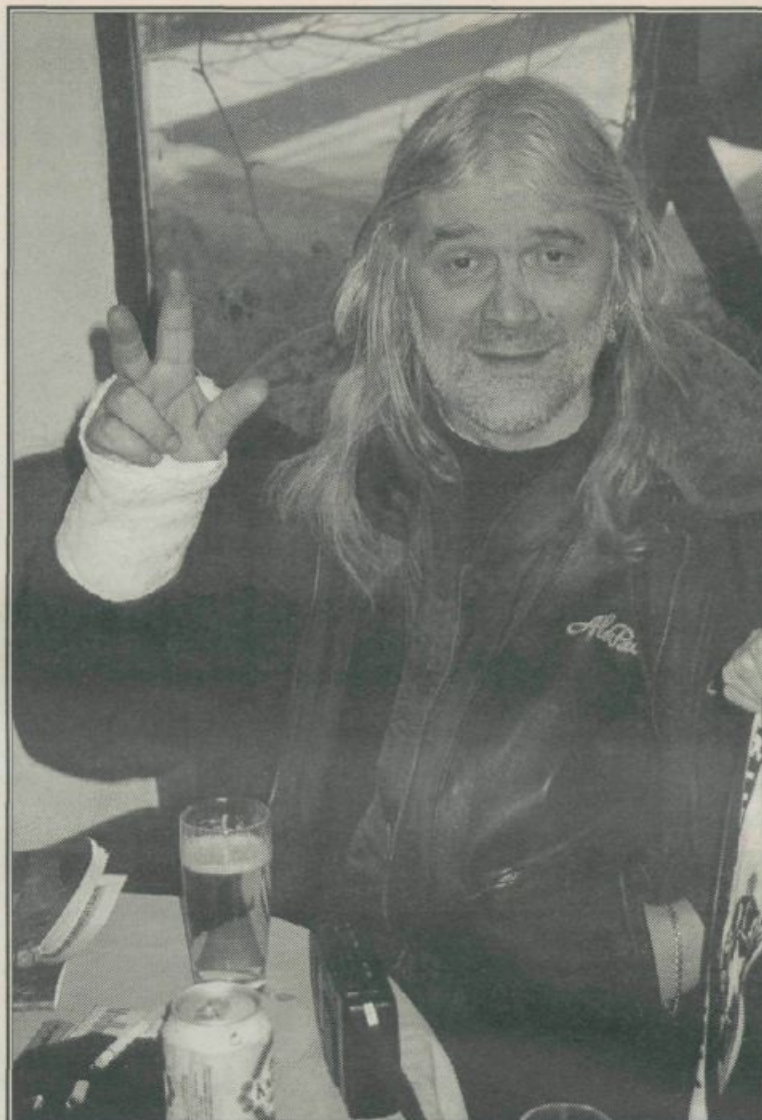

Krst nesojene štafete.

RKS toži Mladi forum Združene liste

Advokata slovenske Rimokatoliške cerkve Danijel Starman in Miha Kozinc sta proti Mlademu forumu Združene liste socialnih demokratov vložila tožbo zaradi kraje avtorskih pravic. Mladi skojevci naj bi Cerkvi namreč ukradli zamisel akcije Nadškofov prapor, ki jo je slednja - pod patronatom države - začela izvajati že v začetku maja.

Skojevci se sicer skrivajo za nekakšno solidarnostjo, vendar v RKC ocenjujejo, da je ta lažna, saj jo izvajajo na hrbtih narkomanov. Njih zle namene po mnenju nadškofijskega ordinariata kaže tudi dejstvo, da so krog bratstva in ljubezni, ki ga predstavlja pot Nadškofovega praporja po Sloveniji, raztegnili v satanistično kačo, ki se vleče od Maribora do slovenske obale. Kakor sta nam zagotovila advokata RKC, bosta - zaradi pretrpljenih materialnih in duševnih krivic - od Mladega foruma Združene liste iztržila 30 milijonov slovenskih tolarjev, s katerimi bodo pokrili enormne stroške akcije.

Bora Đorđević: "Prisilili so me!" (foto Alič)

Tragična izpoved očrnjenega Bore

Bora Đorđević je našemu posebnemu dopisniku iz Srbije povedal, da odločno zavrta vse trditve, ki so se v zadnjih mesecih pojavile v slovenskih medijih, v katerih so namigovali, da je prostovoljno in z veseljem nastopal za srbske borce v Bosni in Hercegovini. "Prisilili so me!" je povedal našemu dopisniku in pri tem opozoril na svojo pesem *Poglej svoj dom, angel*, v kateri je po lastnih besedah zgolj vizionarsko opisal dogajanje po razpadu bivše države: "Usliši molitve, anđele, dabogda pocrkali dušmani, pa budi anđeo osvete ..."

Robustni kaos

3. Zdrav, 2. mišičast, 1. močan.

Gre na ZPIZ, zpizda mu matr'na, spotoma pozdravlja v pogovornem jeziku, ker je hkrati tudi svoja mati in lahko uveljavi pravico, ki jo ima žrtev vojnega nasilja.

Zmeraj po dve reči hkrati, lahko pa še več.

Ker je treba tudi k Franu Miklošiču. Pri njem so žrtve vojnega nasilja, na ZPIZU so le davčne številke.

Podvigi tokrat prinesejo srečo. Vrata so odprta. Potomka Frana Miklošiča pove, da so uradne ure že zdavnaj mimo, a je prijazno pripravljena urediti zadevo.

Danes je Nevesta.

Na skodranih valovih jezera prihaja nevesta, ob gromoglasni spremljavi Bachovih novomašnikov v h-molu.

Vse je urejeno.

Robustni kaos se je (bo) šestkrat podpisal na pripravljeno pogodbo za Sužnja akcije, kralja Petra šestega.

Na skodranih valovih jezera prihaja prvi nevestin odpev: "Prižgi v duhu svečo vsem uradnikom Ministrstva za kulturo, ki si jih z brzostrelko vse po vrsti po večkrat postrelil v svoji knjigi X-100 Roman!"

Ker to pomeni, da nimaš in tudi ne moreš imeti zmeraj prav, sitnoba, ki ubijaš za prazen nič, namesto da bi bil vesel, ker si v svojih mislih. Rada te imam.

Zmeraj bom prišla k tebi.

Bleščeča zvezda jutranja, tvoje sonce.

Kako da ne vidiš lepote življenja?

Neba, belih oblakov in mene, tvoje Pomladanke.

Evo, podpisujem.

13.V.1998 - Ljubljana.

File

Šestkrat.

Margareta, Jovanka, grofica Marica, Mata Hari ...

Tvoj osel te čaka in riga.

Ali se sploh zavedamo, kaj nam pomeni življenje, kako veličastno in majhno je?

"Buldo-žri!"

Ampak, kakor je čudno, kovinsko sijajni Buldo, ki je videti neuničljiv, zarjavi in shira, brž ko ga napade virus.

Ni miru za divje živali.

Oslu, ki riga in čaka, si se smejala, ampak potem si takoj ljubko rekla: "Nič ..."

"Seveda," sem rekel, "osel je v redu."

Ne bodi žalosten, bodi vesel, kot opoldansko sonce.

Pa čeprav - nič jutri! - danes je. Danijel. Si bral moj X-100 Roman?

Pripravil si me do tega, da sem te poklical po imenu, to piše tam notri, na približno stoti strani.

Še preden sva se v resnici poznala.

Zdaj pišem za ljudi, takrat, za časa X-100 Romana, pa sem pisal zase, za duha in Boga, večnost, ne za Alfreda Nobela, temveč za njegovo nagrado ...

Živela lepa črka! Živjo 6X6!

Uroš Zupan pri telefonu. Igramo danes ob šestih, imaš kaj časa? Imam, smo že vse zmenjeni, danes je obilje, Aleša Čara ne bomo imeli s sabo in Brle pride kasneje, zato pa

bomo imeli vse druge.

Igramo s filozofi.

Odlično!

Kaj pa, če jaz pokličem še Uroša Kalčiča? Zasedeno je ... Bom pa skuhal kavo ...

Ti verjameš, da nekdo je, če ga vidiš ali ne, a cilj je zmeraj srečanje.

Živeli naši sinovi! Iste glasove imajo kot mi.

Emil Filipčič,
Ljubljana, 13. 5.1998

Vse, kar je bilo napisano, vsaka črka, izraža veselje človeka, ki je premagal naravo in igra danes ob šestih popoldne fuzbal s filozofi, neka gospodična pa mu ponuja svetovanje pri zavarovanju - veselje človeka, ki je sredi robustnega kaosa ustvaril smisel: številke in črke, s katerimi je mogoče vse izračunati in vse povedati, tako da nazadnje še gozdovi tiho šumijo in spoštljivo sklanjajo glave pred kolosalnim buldožerjem.

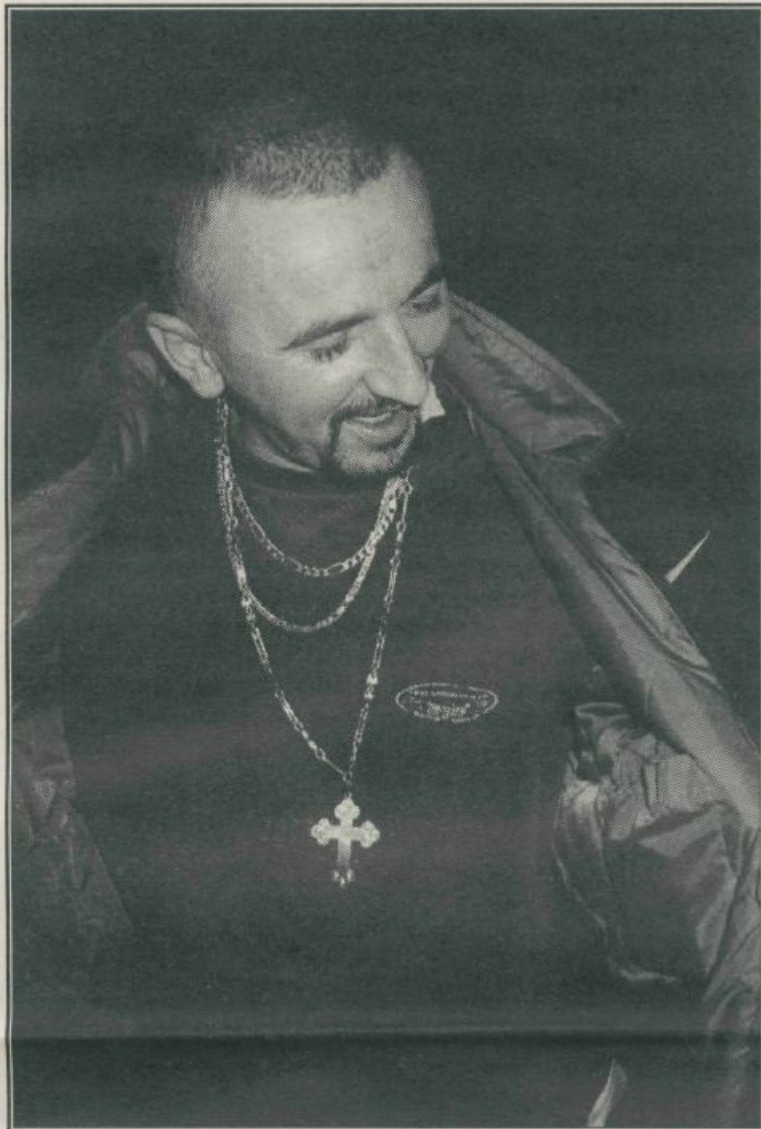
Na Divjem vzhodu

V Beogradu sem naletel na znano srbsko osebnost, ki pa je v pričujočem tekstu hotela ostati neimenovana, zato ji recimo kar Jugoslav. Povabil me je v Bijeljino, kjer naj bi imel neke opravke. "Čez eno uro se dobimo na istem mestu," je dejal in odšel. Uro kasneje se je s svojim spremstvom - šoferjem in telesnim stražarjem - res pojavil. Sam sem se medtem odločil: "Grem!"

Malo pred Šabcem smo z avtoceste Bratstva in enotnosti zavili proti Badovincem, vasi, za katero do nedavnega ni slišal skorajda nihče. Pred leti pa se je pojavil neki Pavlovič iz Amerike in tam zgradil most čez Drino, ki povezuje ZR Jugoslavijo in Republiko srbsko. Zdaj so Badovinci eden najbolj obiskanih mejnih prehodov. Domačini znajo povedati, da naj bi taisti Pavlovič že imel pripravljen načrt za izgradnjo mesta na zahodni (bosanski) strani Drine tik ob meji. Na novo postavljeno mesto naj bi se imenovalo Slobomir grad.

Slovenski potni list je bil na srbskem črnem trgu sicer vreden približno 10.000 nemških mark, vendar za vstop v srbski del Bosne (iz Srbije) popolnoma neuporaben. "Samo tiho bodi in glej," mi je rekel Jugoslav, ko smo se približevali meji Srbije z Republiko srbsko. Popolnoma mi je odleglo šele, ko sem videl, da mojega gostitelja na meji vsi spoštljivo pozdravljajo. Srbski miličnik nam je brez pregleda dokumentov zaželel srečno pot in odrinili smo po Pavlovičevem mostu na drugo stran. Tudi bosanski cariniki in policaji so navdušeno pozdravljali Jugoslava. Po plačilu mostnine (1 DEM) smo zapeljali v Republiko srbsko - v bodoči Slobomir grad.

Že čez dobrih deset minut smo prispeli v Bijeljino, ki je poleg Zvornika - tako so me poučili domačini - glavno zbirališče vojnih dobičkarjev. Prebivalstvo Bijeljine, ki je pred vojno štelo približno 40.000 pripadnikov pravoslavne in muslimanske veroizpovedi, se je podvojilo. Muslimanov ni več, saj jih je do zadnjega iztrebila Arkanova vojska. Zato pa je veliko begun-

Lalo je "moderen" in urejen četnik s kratkimi lasmi in pristrizeno bradico. (foto Alič)

cev iz nekdanje Republike srbske krajine in bosanske federacije.

Po dveh urah utrujajoče vožnje iz Beograda smo zavili v Kavarno 7 v samem centru Bijeljine. Tam nas je sprejel četniški polkovnik Lalo, ki je pred dnevi slavil rojstni dan, zato je bilo v kavarni še vedno praznično vzdušje. Polkovnikov lokal krasijo slike Draže Mihajloviča in somišljenikov, tudi fotografije polkovnika v polni bojni opravi. Potem ko me je Jugoslav predstavil tamkajšnjim veljakom, smo posedli za veliko podolgovato mizo, kjer je že čakalo pečeno "prasence". Sam sem moral sesti poleg polkovnika, ki je začel: "Torej, slovenski novinar, kaj? V Sloveniji še nismo dokončali svojega dela. Ali veš, da že dve leti nisem nikogar ubil? Dajmo, zakoljimo Slovenca!"

Lalo je med obleganjem Vukovarja vodil paravojaške enote. Kasneje se je boril po Bosni, največ v domači Bijeljini. Pred vojno je tri leta preživel tudi v Mariboru, kjer je - kakor pravi - kradel. "Pred vojno sem se boril, zdaj, ko je vojne konec, pa spet kradem. To je edino kar znam. Pri nas dobro živiš le, če se ukvarjaš s politiko, ali pa s preprodajo orožja in kurb." Lalo je "moderen" in urejen četnik s kratkimi lasmi in pristrizeno bradico.

Okoli vratu nosi masivne zlate verižice, prav take zapestnice, roke pa mu krasi še dva velika diamantna prstana. Lokal, v katerem smo sedeli, vodi njegovo dekle, sam opravlja druge "posle".

Polkovnika sem vprašal, ali je morda gledal film *Lepa vasi lepo gorijo*. V smeju kriknil: "Š'a bre gled'o, ja palio!"

Po krajšem "družabnem" pogovoru in pitju laškega piva (pretihotapljenega iz federacije), ki ga dobiš v vseh boljših lokalih, smo z gostiteljem Jugoslavom in polkovnikom Lalotom odrinili proti Ugljeviku, mestecu, ki leži 30 kilometrov zahodno od Bijeljine. Tam je bil tisti večer koncert beograjske Riblje čorbe. Lalo je razložil, da je samo dva kilometra zahodno od športne dvorane, kjer nastopajo Bora in sodruugi, potekala fronta.

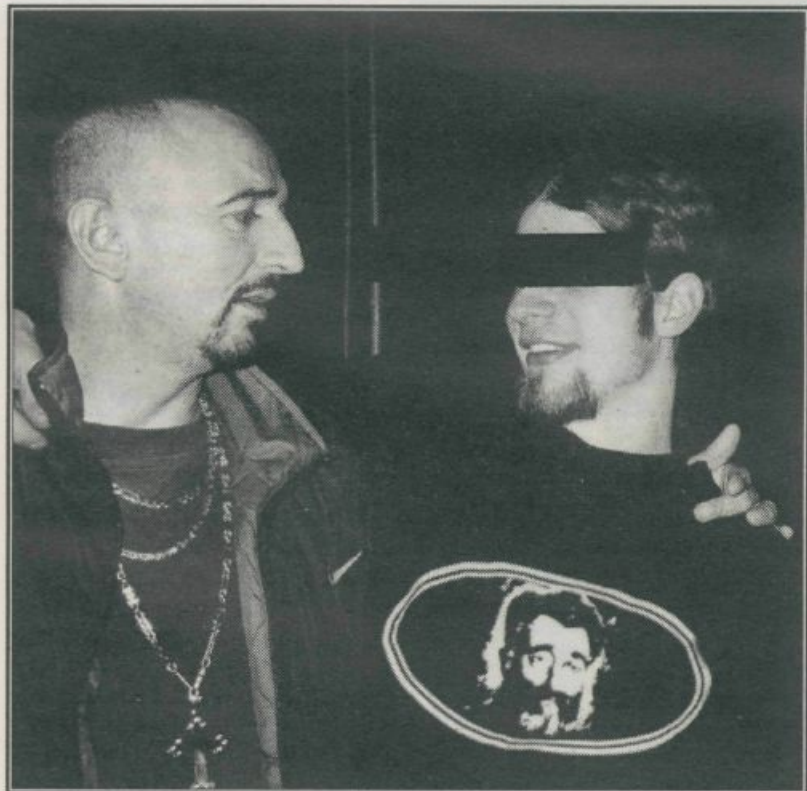
Bora Đorđević je v teh krajih številka ena. Medtem ko so se preostali člani Čorbe pripravljali za nastop, je Bora naši pisani družbi predlagal, da v bližnjem lokalu popijemo eno "s nogu". Faraon, kot se lokal imenuje, je stacioniran na ulici Draže Mihajloviča. Lastnik je povedal, da je vanj vložil približno 300.000 nemških mark in da se mu stvar dobro obrača. Pred lokalom parkiran golf z ljubljansko registracijo je prisotne neznanstvo začudil. Lalo je pojasnil, da v teh krajih tričetrt celotne populacije predstavljajo ženske. Mlajši moški so, ali pomrli na bojiščih, pobegnili pred vojno ali pa se preselili v mirnejše kraje pod srbskim protektoratom.

Koncert Riblje čorbe v Ugljeviku je minil v povsem histeričnem vzdušju.

Po koncertu nas je polkovnik znova pogostil v svojem lokalu v Bijeljini. Pohvalil se je s svojim volčjakom, ki je zdresiran, da na ukaz "Ubij ustaša!" raztrga kogarkoli. Ubogljivost psa, ki ga - kakor pravi - prehranjuje zgolj s surovim svinjskim mesom, je prikazal na bližnjem drevesu, ki je že povsem obglodano. Zatem nas je čakalo še eno presenečenje. Polkovnikov lokal je, med drugim, tudi privatni bordel. "Imam deset še živih kurb. Ti samo izberi; črno Moldavijko, plešasto Ukrajinko, Rusinjo, katerokoli. Danes je vse zastonj, hiša časti!" Razložil je, da enourna seansa s prodajalko ljubezni sicer stane 100 nemških mark, da pa imam sedaj priložnost, ki jo moram vsekakor izkoristiti. Sam sem se raje odločil za bilijard.

V zgodnjih jutranjih urah, tik preden smo hoteli odriniti nazaj proti Beogradu, je polkovnik Lalo izza pasu potegnil svoj revolver. Že krepko vinjen me je začel prepričevati, naj se grem z njim njegov najljubši šport - rusko ruleto. "Ajde, Janez kranjski, da vidim, koliko te je v hlačah," me je spodbujal. Posređoval je Jugoslav, ki je polkovniku pojasnil, da še nisem videl od blizu pravega revolverja, zato naj igračko lepo položi na mizo. Polkovnik je to tudi storil in se nasmehnil: "Slovinci ste pošten narod. Državo ste si izborili v petih dneh." Ko smo se pred lokalom poslavljali, je polkovnik Lalo v svojem avtu poiskal še majhno darilce zame. Poklonil mi je majico z motivom Draže Mihajloviča, ki je obenem tudi zaščitni znak njegove kavarne. "Pridi še kdaj in pripelji prijatelje. Tukaj se lahko kadarkoli obrneš name. Če potrebuješ orožje, kurbe ... karkoli. Toda pazi, tudi sam bom prišel v Slovenijo, če ne drugače, pa s tankom."

Vanja Alič

Polkovnik Lalo mi je poklonil majico z motivom Draže Mihajloviča, ki je obenem tudi zaščitni znak njegove kavarne. (foto Alič)

Radovednost lepa čednost

Med 6. in 8. majem je bilo v Mariboru dovoljeno, celo zaželjeno, biti radoveden - na Dnevih radovednosti '98, drugem festivalu družboslovja in humanistike.

?!

Tokrat, torej že drugič, pa čeprav v skrčeni obliki. Lanskoletna radovednost je trajala šest, letošnja pa le tri dni. V *Multimedijskem centru Kibla*, osrednjemu prostoru prirediteljev, v *Pekarni* in v *Štuku* je festival, kombinacija sejma in karnevala, ponujal menjava idej in blaga ter se ukvarjal z različnimi vidiki življenja, kakor jih spodbuja prihajajoče bogaboječje leto 2000.

Kibla je gostila humanistično usmerjene institucije, ki so se predstavile v kar se da najsvetlejši luči, ob tem pa po ugodnejših cenah ponudile knjige in nas podučile o možnostih študija, učenja in štipendiranja ter predstavile letošnje poletne šole in delavnice.

Pekarna je v *Teatru za voglom* ponujala gledališke užitke, pod katere se je z odlično izvedbo monodrame *Igralec ... je igralec ... je igralec* podpisal *Zijah A. Sokolović*, dvorano *Gustaf* pa je zapolnil sobotni brezdistančni rave.

Tretje prizorišče *Dnevo radovednosti* je bila dvorana *Študentskega prireditvenega centra Štuk*, v kateri so se dogodile projekcije znanstveno-fantastičnih filmov.

Vrhunec so organizatorji prihranili za zadnji dan festivala, petek, 8. maja, ko naj bi se pognile tri okrogle mize.

Prva na temo *Univerza za 21. stoletje* je ignorantsko odpadla in tako je še tista peščica naključnih obiskovalcev, predvsem novinarjev na službeni dolžnosti, ostala brez vizije mladih znanstvenikov o razvoju univerze in Slovenije.

Z vizijo - ali pa tudi brez nje - so se nekaj ur kasneje posedli za okroglo mizo *Mitja Čander*, *Aleš Čar*, *Dušan Šarotar* in *Andrej Brvar*, štirje referenti okrogle mize *Milenium v literaturi*. Spraševali so se predvsem, kaj je z literarnim junakom danes, ali postaja vse bolj le simulacija, po kakšnih zakonitostih naj se danes zapisuje poezija, ki se ji obeta prečiščenje brez "literarnih fint".

Poučili so nas, naj današnja generacija literatov, neobremenjenih s politiko, ponovno vzpostavi stik z bralcem - neobremenjeno, odkrito, milostno in brutalno hkrati, vendar brez klišejev. Obeti za literaturo ob koncu stoletja torej. V sosednjem prostoru pa so med analizo literarne teorije veselo surfali mladi internetovci, neobremenjeni z literarnimi modnimi smernicami.

O promociji učenja in znanja, o množičnih medijih in intelektualnih razvojnih možnostih Maribora pa so na tretji okrogli mizi razpravljali uredniki treh mariborskih medijev in dva uspešna direktorja. In zaključek: intelektualni vir v Mariboru usiha, univerza pa ignorira še tisto mladež, ki stopa iz anonimnosti in kritično ocenjuje stanje v univerzitetnih rezidencah na *Krekovi 2*.

Dnevi radovednosti '98 so ponudili izhodišča in izzive, spodbudili živo javnost in zbudili sodobne radovedneže. Kajti - kdor ne sprašuje, je sam kriv, če drugi mislijo in odločajo namesto njega.

Petra Narat

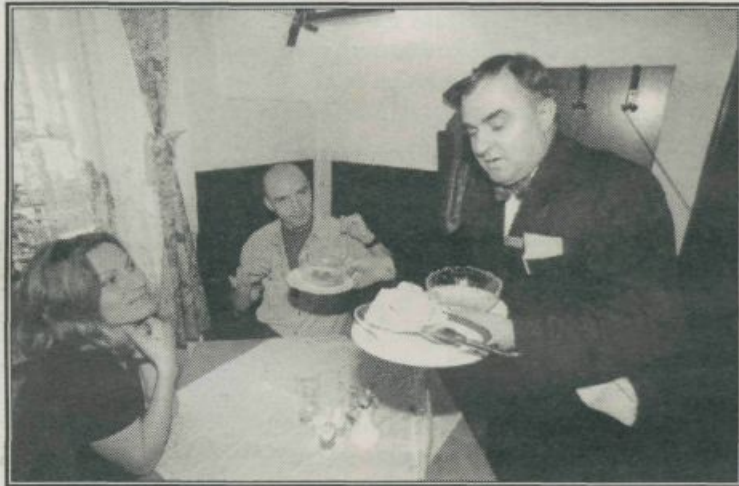
Lipa zelenela je ...

Vsak povprečni Slovenec oziroma študent se mora vsaj enkrat na dan pošteno najesti. A ker nam privlačnih, nasitnih in še posebej plitkemu žepu primernih gostiln še kako primanjkuje, je tu ena, ki nikakor ne zaostaja za tem povprečjem. V tem "vseslovenskem simbolu" vam bodo fantje, ki so pravkar prišli s tečaja slovenskega jezika, nikakor pa ne slovenskih manir (kot primer naj navržem obračanje umazanih prtov vpričo gosta), postregli klasične, a "zelo raznolike" specialitete.

Če vam je vaše mesojedo življenje drago, boste izpustili kosilo ali večerjo (razlika ni velika!), in si na terasi vpričo golobov in vrabcev, ki vam pri jedi delajo družbo, raje naročili pico, ki je v mejah normale. Tisti manj izbirčni, ki si v vročem majskem dnevu zaželite kosila v senci slovenskega drevesa, pa na to kar hitro pozabite. Za ugodje kosila boste morali trpeti "prešvicano" notranjost. A pazite, na voljo sta vam dve kosili, ki bodo "vege" želodčke pustile na cedilu. Vegetarijanske duše lahko naročijo le standardni zelenjavni ali solatni krožnik (z jajcem na vrhu), ki pa, kot nam je znano, s polnovrednim obrokom nima nobene zveze. Pogrešamo vsaj sojine jedi in pestrejšo paleto sveže zelenjave, ki jih kot "edini" nemesni in brezjajčni obrok ponujajo v drugih gostinskih obratih.

Srečneži, katerim natakara zadene naročilo, in vsi ostali, pa po presoljeni hrani in zasoljenih ce-

nah napitkov za študentsko denarnico izpod lipce zagotovo odidete žejni. Zanimivo dejstvo za vse nevedne kadilce pa je to, da se kadilski prostor vsakič znova preseli v drugo sobo. Tudi bolje za vas, da se ne znajdete *Pod lipo* v dopoldanskih urah, ko je na terasi le malo gostov in skušate brezskrbno sprehajajočega se natakara ogovoriti in mu naročiti. Ker se zna na vaše presenečenje

(foto Igor Škafar)

zgoditi, da bo vaše namene zatrl s stavkom - "To ni moj rajon!" - in odpujsal naprej.

Pa še nekaj besed o hitrosti plačila. Če natakara nikakor ne uspete prepričati, da se vam mudi in bi plačali, kratkomalo vstanite in fant bo "kot blisk" pri vas.

Dobra plat gostilne *Pod lipo* je bližina nekaterih fakultet.

Cena bona: 280 SIT.

OCENA: zadostno (6)

Kam zvečer v Mariboru

Če te zanima poleg pitja, kramljanja in osvajanja drugega (istega) spola tudi kaj drugega oziroma te zanima kaj se dogaja na mladinski kulturni sceni, lahko zaviješ v *Pekarno*, na *Štuka* ali v *Kiblo*. S spoznanjem, da se je urbana mladinska zabava v štajerskem vlemestu v glavnem preselila na periferijo.

Modna revija opremic *Dolores & Scaron* v *Kibli* (Foto Natalija Jurše)

Tako smo pred približno tremi leti izgubili center mladinskega kulturno družabnega dogajanja (*MKC*) z idealno lokacijo na *Slomškovem trgu* (tu bo od septembra sedež mariborske univerze), ki je eden izmed najbolj frekventnih trgov v mestu. Izselitev je pospremila obljuba mestne občine Maribor, da se bo *MKC*-ju zagotovilo ekvivalentne prostore, vendar je ostalo samo pri besedah. S to potezo smo izgubili: center mariborske alter scene, prostor, kjer se je vrsto let dogajalo nešteto rock koncertov (veliko še neveljavljenih skupin), zanimivih razstav, gledaliških performancev, poleg tega pa si lahko "poceni" kramljali, videli veliko pravih "zadetkov", na sredini osemdesetih let pa sta bili tam celo dve (zares dobri) biljard mizi.

Po razpadu *MKC* se je ves folk preselil v *Pekarno* ("mariborska *Metelkova*"), ki je postala pravi center mariborske alter scene, najbolj pa je uspevala v času, ko v mestu ni bilo druge alternative. Najbolj zanimiva in domiselno opremljena je vsekakor *Hiša galerija*, idealen prostor za večerno druženje po ogledu kakšnega izmed kulturnih do-

godkov. Pa tudi sicer je v *Pekarni* kar nekaj prostorov, kjer se odvijajo koncerti raznolikih, predvsem manj komercialnih glasbenih zvrsti.

Ko so odprli prenovljeni *Štuk* in ko sta nastali diskoteka *Masai* in *Martin Krpan*, se je obisk v *Pekarni* več kot na pol zmanjšal. *Štuk*, katerega lastnik je *ŠOUM*, je velik gostinsko-predstavitveni prostor, kjer koncertirajo predvsem uveljavljena imena iz slovenije in bivše Jugoslavije, redkeje pa zaidejo tja manj uveljavljene skupine. Koncerti se v glavnem odvijajo med tednom, četrtki so rezervirani za gledališke predstave in in literarne večere, v času, ko ni nobenega kulturnega dogodka, pa za razpoloženje skr-

bijo DJ s standardnimi, vendar raznolikim repertoarjem. Cena pijače je ugodna.

Najbolj urbano in raznoliko je dogajanje v *Kibli* (*Narodni dom*). Lahko bi rekli, da je *Kibla* razdeljena na tri dele: v prvem so osnovnošolci, ki veselo یرcajo in surfajo po internetu; v drugem, s šankom opremljenem prostoru se odvijajo literarni večeri, debate in je tudi prijeten prostor za druženje; v tretjem, največjem pa se odvijajo dokaj zanimivi in manj znani rock, etno, funk itd. koncerti, vsakih štirinajst dni filozofska predavanja *Zofijinih ljubimcev*, razstave arhitekturnih projektov, modne revije, tu in tam pa se zgodi tudi kakšno vsesplošno rajanje (čaga).

Boštjan Lah

piše Filipčić

Troy Necking & Ding Dong kontra Hektor Strahota (4.del)

riše Derganc

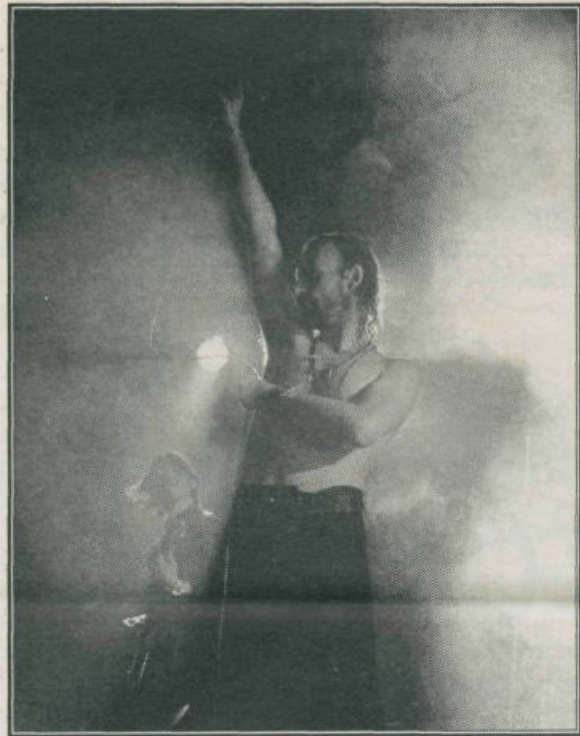

Maj - mesec kulture

Študijsko leto se naglo bliža ti-stemu delu, ko posedanje v predavalnicah zamenja sedenje v študijskih knjižnicah. Pred tem končnim finišem pa si je potrebno še enkrat pošteno oddahnuti in nabrati nekaj duhovnega zagona.

In tako so - kot so to storili že lani ob tem času - tudi letos v Kulturnem društvu Študentske organizacije univerze v Mariboru potegnili črto pod letošnjo sezono in izvir potoka, ki se je zgodil lani, sprevrgli v vele-tok, kot pravi predsednik Kulturnega društva Orlando Uršič.

Mesec maj je v Mariboru mesec predstav, literarnih večerov, koncertov in drugih performansov.

Ljubljana v Mariboru (foto Natalija Jurše)

Eden izmed najpomembnejših dogodkov je gotovo otvoritev galerije Štuk. Ta je odprta vsak dan od 9. do 14. ure v prvem nadstropju Štuka. Ob otvoritvi so opozorili predvsem na to, da so s tem mladim ustvarjalcem na fotografskem, likovnem in drugih področjih omogočili nemoteno ustvarjanje. S tem pa seveda tudi prostor, v katerem bodo lahko prirejali razstave različnih domačih in tujih avtorjev, predvsem študentov.

Na otvoritveni razstavi se predstavljata člana Fotografske sekcije Kulturnega društva Primož Žerdin in Tonči Hozjan, slednji je tudi vodja omenjene sekcije. Razstavlja motive iz narave, predvsem čarovnije vode in sončni zahod. Pravi, da želi naravo prikazati takšno, kot v resnici je. Primož Žerdin pa na tokratni razstavi predstavlja portrete s popotovanj po Indiji - življenje, tamkajšnje revščino in obrede.

Med prireditvami, ki se v tem mesecu obetajo v Štuku, je tudi veliko gledaliških performansov. Tako je 21. maja gostovalo gledališče Torpedo iz Murske Sobote - dobitniki lanske letošnje Prešernove nagrade. Odirali so predstavo *La vie de professeurs*.

V amfiteatru II. Gimnazije pa bo v petek, 29. maja, premierno uprizorjen performans *Erotika fantazije*. Mladinsko gledališče s Cerknega se bo 2. junija predstavilo z odlično predstavo *Štefka d.o.o.*, Vlado Novak pa bo 27. maja še enkrat uprizoril več kot odlično monodramo *Govor malemu človeku*. Pa to še ni vse -

poslastica je nedvomno gostovanje SNG-ja v Štuku, in sicer s predstavama *Lederksiht* (25. maja) in *Kabaret Karla Jedermana* (1. junija).

Ob omenjenem gledališkem in likovnem dogajanju ima velik manevrski prostor tudi glasba. Takšna in drugačna - glasba za širše množice pač. Na samem začetku so nam postregli s skupino *Zaklonišče prepeva*, godel je tudi Janez Zmazek Žan in *Don Mentoni Band*, v torek, 12. maja, so stopili na oder fantje iz skupine *Chateau*. Dan D pa se je zgodil v četrtek, 14. maja, ko se je pod okriljem MKC-ja natanko leto dni po pričetku svetovne turneje predstavila skupina *Laibach*.

Pred letom so izdali album *Jesus Christ Superstar* in pričeli turnejo z zloglasnim nastopom na otvoritvi *Evropskega meseca kulture*, sledili so koncerti v tujini, sedaj pa smo jih imeli priložnost ponovno videti v Mariboru. Tokrat so pripravili nekoliko drugačno verzijo spektakla z *light showom*, ki ga dvorana Štuk ni vajena. Ponudili so tudi obilico projekcij na zadnjo steno dvorane, novega člana zasedbe *Danijela Matičiča*, robotske premike liderja zasedbe, kontraste svetlobe in teme in duhovniška oblačila.

Pri predstavitvi letošnjega meseca kulture ne morem mimo

literature, ki se v Mariboru iz podtalnih plasti umetnosti pogumno dviga. Literarni večeri mladih pesnikov niso v Štuku že dolgo nič novega. Postali so stalna mešanica poetike in multimedijev, sugestivnosti in scen-skih presenečenj. Prebujena kot reka, ki je zrasla čez mostove, se je v četrtek, 7. maja, predstavila študentka *Nataša Švikart*. *Laser show Dejana Krajnc*a je pospremil 14 pesmi, ki so jih na svoj način ob *Nataši* interpretirali še *Petra Kacijan*, *Alen Mesarič* in *Zoran Kačičnik*. Obiskovalci - tokrat bi bila sončna očala z visokim zaščitnim faktorjem zaradi laserja skorajda obvezna - so ob izbrani glasbi in zanimivi scenski postavitvi, dimnimi in svetlobnimi efekti ponovno ugotavljali, da je lahko poezija tako zelo drugačna, pa še vedno zadene nekam v dušo. 1. junija pa bosta v istem prostoru in na istem odru stala mlada pesnika *Tanja Planko* in *Boštjan Brezovnik*.

Da je literarnih nadebudnežev veliko, se je izkazalo že lani ob izidu prvega zbornika študentske poezije *Bzikni v svet*. Selektor *Marjan Pungartnik* je lani izbral svoje favorite, imena letošnjih nagrajencev pa bodo vsaj do 28. maja še državna skrivnost.

Program letošnjih majskih kulturnih prireditev torej Mariboru ponuja veliko. Nikakor pa si ne znam razložiti, kako so se na tem spisku med ostalimi elitnimi predstavami in projekti znašli bikini in pidžama parti.

Petra Narat

Gotska katedrala kot galski pragozd

Jurgis Baltrušaitis: *Aberacije*, Studia Humanitatis, Ljubljana 1997

Kaj za vraga že so aberacije? Aberacija je pojem, ki ga znajo ponavadi definirati v optiki in astronomiji podkovani fiziki in nekateri umetnostni zgodovinarji, ostalim izobražencem pa se zdi nekako znan in odmevajoč, a je treba za bolj natančno definicijo vendarle znova poseči po kaki knjigi. Klasične definicije, kakršne ponujajo enciklopedije in leksikoni, se glasijo nekako takole: aberacija prihaja iz latinske besede *aberratio*, ki pomeni zmoto, duhovno blodnjo, motnjo, napako ... V optiki pomeni aberacija odklon svetlobnih žarkov; v astronomiji pa navidezni odklon zvezd, ki nastaja zaradi gibanja Zemlje. Biologija in psihologija ta izraz uporabljata bolj metaforično: kot odklon od normalnih oblik, stanja ali razvoja.

Za *Jurgisa Baltrušaitisa* je mogoče reči, da je velik umetnostni zgodovinar in drzno si trditi, da njegova raba tega pojma izhaja iz optike in da mu je pa prav on podelil pomen, ki ga uvršča med klasične umetnostnozgodovinske vede in v marsičem tudi preseže njene tradicionalne okvire. Celo tako daleč seže, da bi lahko rekli, kako nekatere koncepte, ki jih je razvil, pogrešamo na področjih vizualnih komunikacij, pri modi in dizajnu, računalniški grafiki in v filmski teoriji ...

Baltrušaitisova biografija potrjuje, da je določenemu tipu sovjetske elite uspelo brez večjih eksistencialnih problemov preživeti tudi stalinizem. Njegov oče *Jurgis Baltrušaitis starejši* (1873-1944), je bil pod Leninom in Stalinom diplomat in minister, edini Litvanec v vrhovih tedanje sovjetske oblasti. Pisal je litvansko in rusko, v ruščino je prevajal Byrona, Ibsna, Hauptmanna, D'Annunzia in Wildea. V dvajsetih letih je kot bilingvalni, litvanski in ruski pesnik ter esejist, pripadal ruski historični avantgardi in sloviti formalistični šoli. Kot tak je lahko svojemu sinu omogočil študij v tujini, kar je bila pod tedanjo sovjetsko vladavino res redkost.

Jure Mikuž, pisec spremne besede k pričujoči knjigi, pravi, da moramo Baltrušaitisa mlajšega,

prej kot v katerokoli drugo, uvrstiti v francosko umetnostnozgodovinsko šolo. Ob biološkem očetu je drugo očetovsko vlogo pri njegovem formiranju odigral *Henri Facion*, vplivni profesor pariške Sorbonne, ki ga je Baltrušaitis kasneje nasledil, še prej pa se je poročil z njegovo hčerko *Helene*. Prva pomembnejša dela je v francoščini objavil konec dvajsetih in v tridesetih letih. Francoskim založnikom in tiskarjem je pri svojem podpisu striktno "vsiljeval" črko "š".

Vrnimo se k začetnemu vprašanju - kaj torej so, po Baltrušaitisu, aberacije? "Popačene perspektive? Vid duha, v katerem pogled vodita želja in nagnjenje, da bi stvari videli po napej usklajeni predstavi, in v katerem sama perspektiva deluje v skladu z geometrijskim razmišljanjem, ki ustrezne strukture postavlja na točno določeno in stalno gledišče. Neizogibno sodelujejo pri vseh poskusih spoznanja, tako da delujejo na različnih ravneh, vselej pa imajo v sebi neko pozitivno stran. Če jih ne bi upoštevali, bi bila zgodovina znanosti, tako humanističnih kot eksaktnih, nepopolna. (...) Prav to narobno stran smo poskušali raziskati in osvetliti na različnih področjih: v mitologiji (*Iskanje Izide*), optiki (*Anamorfoze*) in legendi oblik (*Aberacije*). V pričujoči knjigi so zbrani štirje eseji, ki se v tem smislu posvečajo delovanju bajeslovne morfologije."

Še primer: takole pravi *Chateaubriand* v "*Duhu krščanstva*" (1802) in gotsko arhitekturo primerja z gozdovi: "Ti oboki z izrezljanimi listi, ti stebri, ki podpirajo zidove in se nenadoma končajo kakor zlomljena debela, svežina obokov, temačnost okrog oltarja, mračna krila, skrini prehodi, nizka vrata - v gotskih cerkvah vse posnema labirinte gozdov, vse prispeva k občutenju verske groze, skrivnosti božjega ..."

Saš Jovanovski

ŠOU INFORMATOREVNI

MEDNARODNA PISARNA

26. maj - predavanje in delavnica "Študij na daljavo". Dodatne informacije v Mednarodni pisarni. Tam dobite vsak dan tudi informacije o poletnih šolah.

KULTURA

27. maj - ŠOU v Ljubljani že drugič organizira zaključno prireditev v Križankah, ki so jo poimenovali ŠOU FEST. Dogodek se bo zgodil 27. maja ob 20. uri. Natopili bodo Bajaga z Instruktorji, Zmelkow, Miladojka Youneed in Racija. Obeta se vam gost večera Davor Janić. Prireditev bo popestril teater Gromki s predstavo Ognjeni kiparji, če pa bo uspel dogovor med državo, Cerkvijo in organizatorji, bodo Križanke tudi prostor zaključne prireditve ob pravstnosti izročitvi Nadškofovega spravnja njegovi ekscelenci dr. Francu Rodetu.

KINO ŠTUDENT

Torek, 26. maja, ob 19.30: Before the rain - Pred dežjem
Sreda, 27. maja, ob 19.30: ENGLISH PACIENT - Angleški pacient
Cena vstopnice je 300 SIT in jo lahko kupite uro pred predstavo na Fakulteti za strojništvo, Tržaška 25, Ljubljana.

KLUB K4

Ponedeljek, 25. maja: ob 20.00 potopisno predavanje Mihe Poharja o Keniji. Ob 22.00-9. obletnica kluba K4 (Afro party: nastop folklorne skupine kluba mednarodnega prijateljstva, gost DJ Abu).
Torek, 26. maja: ob 22.00 modna revija modne kreatorke Deborah Mezeg-Notranje vrt
Sreda, 27. maja: ob 21.00 bengalski kulinarčni večer. Vege scena prireja kulturni program in pogostitev eksotične hrane iz daljnjih in mističnih področij Indije
Ponedeljek, 1. junij: ob 22 - 03, VROČA ŽALSA NOČ (drugič). Zaključni žur tečaja salse.
Sreda, 3. junij: ob 20.00: BAST, promocija CD plošče Alda Ivančiča in Vuka Krakoviča
Petek, 5. junij: RADYOYO SOUNDSYSTEM. Radyoyo se zadnjič v sezoni preklaplja na zvočni sistem Kluba K4. Hiphop in drum'n'bass na dveh floorih.
Ponedeljek, 8. junij: Teološka fakul-

teta & Fakulteta za družbene vede, spoznavni žur
Torek, 9. Junij: ob 22.00. POSTAVIMO ŠOTOR. Dobrodelni natur etno žur in prodajna razstava glasbil.
Sreda, 10. junij: od 22 - 04. Hardhop Chill up Explosive. Zadnji v sezoni! DJ gosta: Grooveboy, DDM. Rezidenta DJ Nova, DJ Trypno.
Četrtek, 11. junij: ob 22.00 plesni performance Volnenih zvezd - TEORIJA KROJA. V sodelovanju z Društvom B-51.

TURIZEM

Tokrat vam ponujamo ponujamo humanistični predizpitni Amsterdam (8.6.-12.6) za 17.000 SIT. Pa še to: poiščite brošure ŠOU turizma s poletnimi tečaji tujih jezikov, in to z izjemnimi cenami!

ŠPORT

Za zaključek meseca MAJA - meseca ŠOU ŠPORTA, ki se letos s sloganom: "Izkoristi življenje-čas teče" vključuje v študentske aktivacije ŠPORT PROTI ZASVOJENOSTI, vam ponujamo še:
26. maj, center Maribora: tek po mestnih ulicah,
26. maj, Rožna dolina: turnir odbojke na mivki.
Izšla je tudi že brošura Vroče poletje ŠOU-športa, v kateri so predstavljeni poletni tabori in enodnevni izleti:
- Bol na Braču,
- planinski izleti: Pohorje, Skuta, Triglav, Monraž,
- jadrnanje: križarjenje in šola športnega jadrnanja,
- jogging: tek po gozdnih poteh z mentorji srčnega utripa,
- olimpijada "nenavadnih športov"-rafting, gorsko kolesarjenje, športno plezanje v obliki skupnih tekmovanj s super finalom,
- večdnevno kolesarjenje: Notranjska, Koroška, Gorenjska, Bela Krajina,
- Korčula,
- križarjenje s potapljanjem,
- športnoizobraževalni tečaji jahanja, tenisa, potapljanja ...

ZALOŽNIŠTVO IN MEDIJI

28. maj - 5. junij: Študentska knjigarna vam s pomočjo Zavoda za odprto družbo ponuja 50-odstotni popust za vse knjige v Študentski knjigarni na Kersnikovi 4 - od 28. maja do 5. junija 1998.

Koncert na Rožniku

Slasten vol, brezplačen tuš, študentska množica in dobra glasba so značilnosti koncerta, ki se je 13. maja v okviru majskih iger odvijal na Rožniku.

Pred začetkom koncerta so se pred telovadnico v Rožni dolini zbralo 2.200 študentov, ki so se udeležili pohoda na Rožnik in za nagrado prejeli kupon, s katerim so si na Rožniku lahko privoščili pečenega vola. Nagrajeni

Bonny Veer, Big Foot Mama, Prislunimo tišini in Ana Pupedan je štela več tisoč ljudi, žal pa je skoraj polovico obiskovalcev prepodil močen naliv sredi koncerta. Kljub vsemu je bil koncert na Rožniku uspešen in organizatorji so nam zatrdili, da si prizadevajo, da postane tradicionalen, saj je eden redkih velikih koncertov, ki se odvija v naravi. Na vprašanje, ali lahko tudi prihodnje leto

Ana Pupedan na Rožniku (foto Minka Kahrič)

pa so bili tudi študentje študentskega doma Gerbičeva 59, saj so bili najštevilnejše zastopani študentski dom na koncertu. Od 174 stanovalcev doma se jih pohoda na Rožnik udeležilo kar 162.

Množica, ki se je prišla ogledati nastop skupin *Make up*,

pričakujemo pečenega vola, smo izvedeli, da se bo organizator potrudil, da bo temu tako, saj je pečen vol prepračil marsikaterega študenta, da se je na Rožnik sploh povzpел.

Minka Kahrič,
Avanturist

N A R O Č I L N I C A *

Spodaj podpisani se naročam na časopis Tribuna.

Ime in priimek:

ali

Podjetje oziroma ustanova:

Naslov: (ulica, hišna številka)

Poštna številka in kraj:

Naročniki imajo 10% popust, naročniki študentje 20%; naročnina velja do pisnega preklica. Cena posameznega izvoda 149 SIT.

TRIBUNA

Kersnikova 4

1000 Ljubljana

K4

Študentska organizacija univerze v Ljubljani
Enota Kultura ŠOU
Kersnikova 4, 1000 Ljubljana

vabi k sodelovanju programskega vodjo Kluba K4 za programsko sezono 1998/99.

Od kandidatov pričakujemo:

- * poznavanje različnih zvrsti sodobne domače in tuje glasbene produkcije (po možnosti tudi produkcije drugih umetniških zvrsti),
- * strokovne izkušnje pri opravljanju podobnih del pri drugih producentih,
- * aktivno znanje dveh svetovnih jezikov,
- * sposobnost idejne inovativnosti in prodornost imaginacije ter smisel za teamsko delo.

Kandidati so dolžni poleg prijave z dokazili predložiti tudi: vizijo razvoja Kluba K4 za naslednjih 5 let, programsko shemo za prihajajočo programsko sezono 1998/99.

Z izbranim kandidatom bomo sklenili avtorsko pogodbo.

Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite najkasneje do 30. maja 1998 na zgoraj navedeni naslov. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po izbiri.

*Navodilo za delo: izreži naročilnico, nalepi jo na dopisnico (po želji lahko izbereš tudi razglednico, šelešamer in podobno), prekrij fribca in vse skupaj vrzi v (lahko tudi najbližji) kasec. Pa veliko sreče pri delu.

SLOVENIJA-EKO

Dolina fenolnih odpadkov

Razprtij med kemično tovarno Fenolit d.d. z Brega pri Borovnici in krajanji, ki so se združili v vaškem odboru in ekološkem društvu, očitno še ne bo kmalu konec. Pred kratkim so na vrhniški izpostavi ljubljanskega tožilstva ugotovili, da inšpektorica ni kršila obstoječe zakonodaje; odgovorni za odlaganje sodov z nevarnimi snovmi, ki so jih na tovarniškem dvorišču našli pred slabim letom, pa se še niso zagovarjali pred sodiščem.

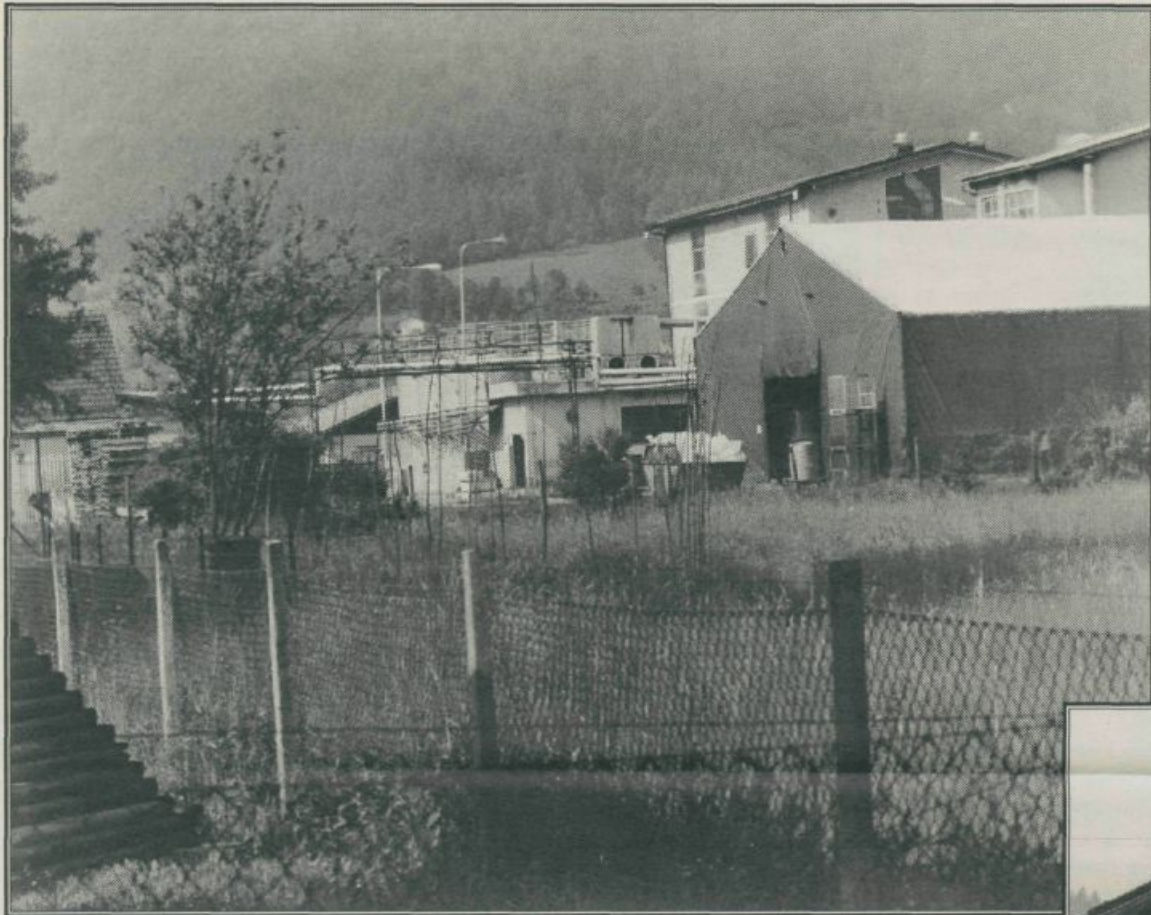
ureditev skladišča nevarnih odpadkov, ki ga je zahtevala okoljska inšpekcija.

Od leta 1993, ko so na tovarniškem dvorišču - pri obnovi - naleteli na šest sodov s strjenimi odpadnimi smolami, so se na Bregu, v Borovnici in okoliških vaseh začele pojavljati govornice, da je podjetje pred petnajst ali morda celo več leti na tovarniško dvorišče zakopalo neke med 50 in 200 dvestolitrski sodi z nevarnimi odpadki. Zaradi nezaupanja krajanov, ki so se

tvami bi namreč - po navedbah vodstva podjetja - zagotovo naleteli na odpadke. Sedaj pa jim, tako pravijo, zaradi stroškov prekopavanja primanjkuje denarja za posodobitve tehnologije, ki bi bila s tem za okolje prijaznejša. Iz kemične v kakšno drugo panogo pa se ne namerava preusmeriti.

Kaj je podjetje naredilo z odpadki v sodih, nam ni znano. Na Inšpektoratu za okolje in prostor trdijo, da so jih primerno predelali, uničili, ostanke pa prav tako primerno odložili, nekaj odpadkov pa še vzorno skladiščijo. Slednji še čakajo na uničenje oziroma predelavo. Kaj natančno so storili in kje, nam niso želeli povedati, češ da gre za poslovno skrivnost podjetja Fenolit, katerega ustanovitelj je Sklad RS za razvoj. Pri tem naj omenimo, da Zakon o varstvu okolja jasno veleva, da so vse stvari, ki se nanašajo na okolje, javne.

Ker pa je Fenolit - kljub nesoglasju pristojnih institucij in krajanov - med odkopavanjem sodov gradil tudi nove površine, je borovniško ekološko društvo - zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja - na okrožno tožilstvo vložilo ovadbo zoper vrhniško inšpektorico za gradnje (uradnico Inšpektorata za okolje in prostor). Inšpektorica namreč ni izdala odločbe o ustavitvi del in rušitvi objektov, ki jih je Fenolit zgradil brez ustreznih dovoljenj. Tožilstvo je v teh dneh odločilo, da Fenolit s tem ni kršil zakonodaje - potrebna dovoljenja lahko namreč dobi tudi naknadno -, inšpektorica pa je - tako

Pogled na Fenolit z roba igrišča borovniškega vrtca (Foto Jaka Elikan)

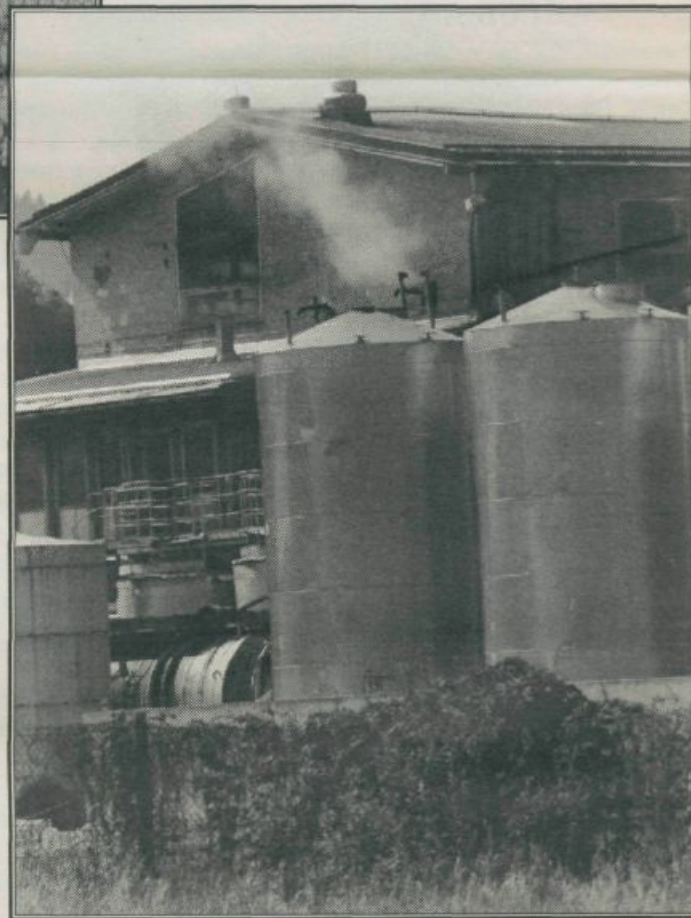
Kemična tovarna Fenolit d.d., ki proizvaja smole, barve, lake in podobno ter predeluje plastične mase, je bila ustanovljena v začetku šestdesetih let v okviru medvoškega Donita. Večinoma pa je proizvajala za potrebe jugoslovanske vojske.

Pred leti so bili v potoku Borovniščica, ki teče nedaleč od Fenolita, večkrat poginile ribe, leta 1983 so, zaradi nevestnega ravnanja z odpadki iz tovarne, poginile celo ribe v Ljubljani, kamor se omenjeni potok izliva, krajanji pa so bili še v devetdesetih deležni večjih (še nerazjasnenih) eksplozij v proizvodnem reaktorju ter smradu, ki mu naj bi bil vzrok sežiganje butilfenolov. Podjetje navedb o takem sežiganju - pri katerem najpogosteje izhaja zelo strupen in rakotvoren dioksin - ni nikdar ovrгло, saj je tudi registrirano za reciklažo nekovinskih in kovinskih ostankov in odpadkov, čeprav nima opreme, ki bi zagotavljala kolikor toliko neškodljivo sežiganje odpadkov. Že na okrogli mizi konec leta 1996, ki so se jo poleg krajanov udeležili tudi predstavniki podjetja in oblasti, so ugotovili, da direktor podjetja Slavko Žibret ni pridobil potrebnih dovoljenj za sežiganje kakršnihkoli odpadkov. Poleg tega nikdar s strani podjetja ni bilo slišati zagotovila, da so se sežigali le odpadki, ki so posledica proizvodnje v podjetju. V zadnjem času so raziskave, ki so jih opravile različne slovenske institucije, pokazale le to, da je bila na dveh delovnih mestih presežena koncentracija zdravju škodljivih snovi. Po zagotovitvi uglednih strokovnjakov v zadnjih nekaj letih niso bile presežene niti emisije škodljivih substanc v zrak in vodo, ki jo redno nadzorujejo. Kljub vsemu pa vaščani analizam omenjenih institucij že ves čas niso zaupali in leta 1996 niso hoteli izdati potrebnega soglasja za

združili v Vaškem odboru Breg-Pako, kasneje pa v Društva za ekologijo in varstvo okolja Borovnica, so v začetku leta 1997 na tovarniškem dvorišču naredili 22 sondnih vrtn, da bi ugotovili, kjer so inkriminirani sodi zakopani. Našli niso ničesar, kar je prepričalo še tisto redko strokovno javnost, ki je bila do tedaj na strani krajanov. Krajanji pa so še najprej vztrajali na svojem in trdili, da so sodi zakopani na tovarniškem dvorišču. Za to imajo kar nekaj razlogov: tamkajšnji prebivalci so med prvimi po številu rakavih obolenj, borovniška zemljina je (bila) močno prepojena s fenoli, dve vodovodni zajetji in otroški vrtec so od Fenolita oddaljeni manj kot dvesto metrov

Po anonimni prijavi na vrhniško Policijo je sredi lanskega poletja Inšpektorat za okolje in prostor odredil izkop domnevno zakopanih sodov, v katerih naj bi bili, po pričevanjih krajanov in nekdanjih zaposlenih, fenoli, formalin, formadelihi ter odpadne smole. Po nekajtedenskem prekopavanju dvorišča pod nadzorstvom inšpektorice za okolje so našli skoraj 60 sodov (težkih - skupaj - 1.500 kg) s strjenimi fenol-formaldenihnimi smolami, ki so vsebovali 3,7 odstotka fenola. Navedeni odpadek so ovrednotili s III. stopnjo nevarnosti, kar pomeni, da bi ga morali pred odlaganjem ustrezno predelati, česar pa Fenolit ni storil.

Podjetje za dvajset let star greh še ni odgovarjalo, krajanje pa je 'potolažilo', da bi odpadke odkrili dosti prej, če bi jim le dovolili načrtovane posodobitve. Med zelenimi posodobi-

Borovniška zemlja je močno prepojena s fenoli, prebivalci borovniške doline pa so med prvimi po številu rakavih obolenj. (foto Jaka Elikan)

je razbrati iz odločbe tožilstva - svoje delo opravljala korektno in o njem obveščala nadrejene. Nenazadnje naj le omenimo, da do sedaj ni bila podana še nobena kazenska (ali kakšna druga) ovadba zoper odgovorne, ki so dopustili takšno odlaganje sodov in tiste, ki so odlaganje izvedli. Inšpektorica Saša Bačnik, ki je vodila primer Fenolit, trdi, "da kakšne obtožnice (bodisi kazenske bodisi odškodninske) niti ni pričakovati, saj se je stvar zgodila pred nekako tridesetimi leti in se ne ve, kdo je to zagrešil. Vsaj policija tega še ni ugotovila. Konec koncev pa ni šlo za poškodbe okolje."

Jaka Elikan